

Waterschap Rijn en IJssel

BEGROTING 2023 EN MEERJARENRAMING 2023-2026

Waterschap Rijn en IJssel

WATERBEHEER: VEILIG EN OP MAAT

“We hebben geen tijd te verliezen en de opgaven zijn fors. We hebben elkaar daarbij nodig: inwoners, bedrijven, agrariërs, medeoverheden, natuur- en landgoedorganisaties, kennisinstellingen en andere belanghebbenden in de regio.”

Waterschap Rijn en IJssel
Postbus 148, 7000 AC Doetinchem
Bezoekadres: Liemersweg 2, 7006 GG Doetinchem
T (0314) 369 369 www.wrij.nl - info@wrij.nl

Fotografie

Ivo Hutten, Gerald Harmsen, Rosemarijn Daaleman, Matthijs de Vos, PR Waterschap Rijn en IJssel

VOORWOORD

Ook 2022 was weer een enorm droge zomer. Voor Europa de droogste zomer sinds 500 jaar. Grote rivieren vielen droog, bedrijven konden hun machines niet meer koelen, de scheepvaart stagneerde. Klimaatverandering leidt tot extremen in het weer, die meer en meer maatschappelijk ontwrichtende gevolgen hebben. Voldoende water is essentieel voor de volksgezondheid, industrie, natuur, landbouw, het transport, de energievoorzorging en voor de leefbaarheid in onze steden. Water is het probleem, maar ook de oplossing.

Wij staan de komende jaren voor een ongekende opgave wat betreft leefbaarheid en klimaat. Water - oftewel het ontbreken ervan - speelt daarin de hoofdrol. Zonder water is er geen leven. Als we zaken uitstellen worden de problemen alleen maar erger. De waterramp in Limburg heeft overtuigend laten zien dat preventie helpt. En onze eigen droogte maatregelen hebben ook positieve impact.

Maar was 'water' maar de enige crisis. Inmiddels stapelen de crisissen zich op. We hebben onder meer te maken met een oorlog, een energiecrisis, een vluchtelingencrisis, een personeelscrisis, een stikstofcrisis en inflatie. Daarom zijn focus, goed afstemmen, samenwerken, kansen pakken, doorzetten en impact vergroten cruciaal.

In de begroting kijken we echter niet terug, maar vooruit. En dat is lastig in tijden van crisis. Hoe ver stijgen de grondstof- en energieprijzen? Kunnen onze voorraden of ons materieel nog geleverd worden? Hoe krijgen - en houden - we voldoende en geschikt personeel om ons werk naar behoren te kunnen doen? Kunnen onze partners zich aan de afgesproken uitgangspunten houden. De begroting is ook een momentopname of nog beter: een momentaanne. We hebben geen glazen bol, maar moeten varen op onze financiële modellen, onze kennis en ervaring. We willen flexibel kunnen inspelen op ontwikkelingen, maar ook die betrouwbare overheid blijven naar onze inwoners, bedrijven, organisaties en andere partners.

De waterschappen zijn een functionele overheidslaag. Wij kijken altijd verder vooruit dan een jaar of vier. De opgaven dwingen ons daartoe. Het Hoogwaterbeschermingsprogramma loopt tot 2050. Klimaataanpassingen duren 25 jaar. Investerings in de waterketen doen we voor dertig jaar. Water en bodem zijn sturend voor de ruimtelijke plannen die voortvloeien uit het NPLG. We moeten onze opgaven plannen en koers varen, maar ook rekening houden met onze steeds veranderende omgeving. Een kwestie dus van balanceren en dat vraagt om focus en keuzes maken.

We staan voor veel uitdagingen. Waar maken wij het verschil? Bovendien vraagt het ook om vertrouwen. Vertrouwen in een overheid die er is voor haar inwoners, bedrijven, natuur-, landbouw- en andere organisaties. Een overheid die niet zwakt, maar een duidelijke visie heeft. Er wordt kortom veel van ons gevraagd om deze grote uitdagingen het hoofd te kunnen bieden.

Tot slot wil ik vanaf deze plek benadrukken dat het waterschap in deze veeleisende tijden zal blijven zorgen voor de verbinding. In gesprek zal blijven met elkaar en met onze inwoners en partners. En samen te zorgen voor het goede leven in ons mooie gebied, voor nu en later. Wij zijn de voorouders van de toekomst.

Hein Pieper

Dijkgraaf Waterschap Rijn en IJssel

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	2
Kerngegevens	5
Hoofdstuk 1 Begrotingsproces en samenvatting	6
1.1 Begrotingsproces en samenvatting	7
1.2 Financiële analyse op hoofdlijnen	8
Hoofdstuk 2 Van WBP naar begroting met meerjarenraming	13
Hoofdstuk 3 Klimaatrobuust gebied	16
3.1 Voorraadbeheer	17
3.2 Stedelijk gebied	18
3.3 Weersextremen	18
3.4 Systeem op orde	19
Hoofdstuk 4 Veilig gebied	20
4.1 Beheer op maat	21
4.2 Inzicht in sterkte keringen	21
4.3 Versterking waterkeringen	21
4.4 Aangrenzend areaal	22
4.5 Sterke adviseur in de ruimtelijke ordening	22
4.6 Overstromingsinformatie	22
Hoofdstuk 5 Gezonde leefomgeving	23
5.1 Goede Waterkwaliteit, ecologie en biodiversiteit	24
5.2 Een duurzame en doelmatige (afval)waterketen	25
5.3 Functies en emissies vormen geen belasting voor het watersysteem en de rioolwaterzuivering	25
5.4 Bovenregionaal waterkwaliteitsbeleid	26

Hoofdstuk 6 Circulaire economie & Energietransitie	27
6.1 Circulaire Economie	28
6.2 Energietransitie	29
Hoofdstuk 7 Bedrijfsvoering	31
7.1 Digitale transformatie	32
7.2 Omgevingswet	33
7.3 Continue ontwikkeling	34
7.4 Overige doelstellingen Bedrijfsvoering	34
Hoofdstuk 8 Exploitatiebegrotingen	37
8.1 Begroting naar programma's	38
8.2 Begroting naar kostendragers – taken	39
8.3 Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten	40
Hoofdstuk 9 Verplichte paragrafen	41
9.1 Uitgangspunten en normen	42
9.2 Lopende en voorgenomen investeringen	44
9.3 Financiering	44
9.4 Risico's, weerstandscapaciteit, bestemmingsreserves en voorzieningen	46
9.5 Waterschapsbelastingen	51
9.6 Incidentele baten en lasten	53
9.7 Kostentoerekening	53
9.8 Verbonden partijen	54
9.9 EMU-saldo	57
Bijlagen 58	
Bijlage 1 Staat van vaste activa	59
Bijlage 2 Berekening van de renteomslag	60
Bijlage 3 Exploitatielasten op programma	61
Bijlage 4 Investeringsvolumes op programma	62
Bijlage 5 Vaststellingsbesluit	63

KERNGEGEVENS

Algemeen

Inwoners	ca. 650.000
Gemiddeld aantal inwoners per km ²	333
Oppervlakte waarvan de bodemgesteldheid is:	
- zandgrond 66%;	- kleigrond 24%;
- veengrond 2%;	- overig 8%.
	ca. 195.000 ha.
Inliggende gemeenten	21
Provincies	2
Reglementaire taken	2
Gedelegeerde taken door provincie	1
Formatie 2023	476 FTE

Bestuur

Het waterschapsbestuur van Rijn en IJssel bestaat uit 30 zetels en de volgende fracties	
- CDA	5
- Water Natuurlijk	5
- Partij van de Arbeid (P.v.d.A.)	4
- VVD	3
- Vrienden van de Berkel	2
- 50Plus	1
- AWP niet Politiek wel deskundig	1
- Vereniging Dorpshuizen en Kleine Kernen	1

Geborgde zetels

- Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE)	2
- Land- en Tuinbouworganisatie (LTO)	3
- Kamer van Koophandel/VNO NCW	3
Het dagelijks bestuur bestaat uit 4 heemraden en de dijkgraaf.	

Zuiveringsbeheer

Rioolwaterzuiveringsinstallaties	13
Persleidingen	435 km
Gemalen	127
Te zuiveren afvalwater per jaar	ca. 66 mln. m ³
Hoeveelheid slib per jaar	53.800 ton

Watersysteembeheer

Land	193.050 ha
Water (excl. kleine watergangen)	ca. 1.800 ha
Zwemwaterlocaties	18
Stedelijk gebied	23.500 ha
Hoofdwaterlopen	4.022 km
Gemalen	67
Stuwen	1.867
Primaire keringen	138 km
Regionale en overige niet primaire keringen (incl. kades)	443 km

Financieel 2023

Belastingopbrengst	€ 121,4 mln.
Jaarresultaat voor bestemming	€ -2,4 mln.
Investeringsvolume	€ 41,6 mln.

HOOFDSTUK 1

Begrotingsproces en samenvatting

HOOFDSTUK 1 BEGROTINGS- PROCES EN SAMENVATTING

1.1 BEGROTINGSPROCES EN SAMENVATTING

Op basis van het Waterbeheerprogramma 2022-2027 en het bestuursakkoord '*Samen een duurzame toekomst creëren*' werkt het waterschap aan haar opgaven.

Wij streven als waterschap naar een gezonde balans tussen onze opgave en de betaalbaarheid ervan en verwachten bij samenwerking dat alle belanghebbenden hun verantwoordelijkheid nemen. Mede vanuit die omgeving komen er nieuwe opgaven op ons af die

steeds complexer worden en een grotere impact hebben. Zo geeft de Omgevingswet aanknopingspunten voor een meer omgevingsgerichte en integrale (samen) werking met overheden en belanghebbenden. Dat betekent ook dat we ons als waterschap meer omgevingsbewust opstellen.

In de komende hoofdstukken wordt vanuit de thema's inzichtelijk gemaakt wat we het komend kalenderjaar gaan doen om onze opgaven te behalen. In de programma's worden de concrete activiteiten benoemd.

1.2 FINANCIËLE ANALYSE OP HOOFDLIJNEN

Het is goed om vooraf stil te staan bij het feit dat deze begroting een momentopname of zoals de dijkgraaf het verwoordt een momentaannname is. Hierin zijn de meest recente macro-economische inzichten en vastgelegde contracten opgenomen. Deze inzichten geven op bepaalde punten hogere lasten dan de recentelijk vastgestelde kaderstellende perspectievennota. De grootste afwijkingen zijn het gevolg van de energiemarkt die nog steeds erg volatiel is, de verder stijgende prijzen voor de grondstoffen en benodigde onderdelen. Naast de levertijden, die langer zijn geworden, speelt nu ook de leverzekerheid een rol.

De belastingtarieven zijn conform de perspectievennota. De eenheden zijn wel geactualiseerd, gebaseerd op de meest actuele inzichten vanuit de eigen organisatie en prognoses van het gemeenschappelijk belastingkantoor GBLT, wat een gunstigere uitkomst geeft dan de perspectievennota. Om kostendekkende tarieven te realiseren zouden de tarieven verder moeten stijgen. Gezien de maatschappelijke situatie waarin we zitten en het feit dat de cijfers nog worden omgeven door onzekerheid van de huidige markt wordt hiervan afgezien. Dit resulteert in een grotere risk appetite wat terug te lezen is in de risicoparagraaf. We zullen de ontwikkelingen nauwlettend volgen en waar nodig bijsturen om de risico's te beheersen. Hierover wordt u in de bestuursrapportage geïnformeerd. De reële stijging van de tarieven varieert tussen de 5% en 7% en is af te lezen in de bijlagen van het tarievenoverzicht en de voorbeeldprofielen (bijlagen 2 en 3).

Alle ontwikkelingen leiden tot het onderstaand overzicht van 'baten, lasten, resultaat en onttrekking/toevoeging (bestemmings)reserves' voor het waterschap.

bedragen in € 1.000										
Taak	Baten	Lasten	Operationeel resultaat	Dividend	Resultaat voor bestemmen	Inzet BR DFB BR Huisvest.	Resultaat na inzet BR	Bestemmen reserve DFB	Bestemmen vrije reserve	Resultaat na bestemmen
Watersysteembeheer	63.306	63.427	-121	0	-121	200	79	79	0	0
Zuiveringsbeheer	58.141	64.696	-6.555	4.300	-2.255	1.610	-645	0	-645	0
Totaal	121.447	128.123	-6.676	4.300	-2.376	1.810	-566	79	-645	0

Voor het begrotingsjaar 2023 verwacht het waterschap een negatief resultaat van € 2,4 mln. voor bestemmen. Dit resultaat wordt aangevuld met inzet van de bestemmingsreserves, dit is de dekking voor lasten waarvoor een bestemde reserve is opgebouwd. BR Huisvesting is gevormd voor de lasten van de aanpassingen aan het kantoor. BR DFB wordt gebruikt als dekking voor de eventuele extra lasten vanuit de maatregelen voor het verlagen van de schuldpositie en nieuw beleid.

Het resultaat na inzet van de bestemmingsreserves wordt, in overeenstemming met het algemeen bestuur besluit van 4 juli 2017 bij een positief saldo toegevoegd aan de bestemmingsreserve Duurzaam financieel beleid (DFB). Bij een negatief saldo wordt het tekort aangevuld uit de vrije reserves. De bestemmingsreserve DFB wordt gebruikt voor de afbouw van onze schuldpositie en voor nieuwe ontwikkelingen.

Met de voorgestelde tariefstijging wordt na inzet van de bestemmingsreserve een positief resultaat behaald bij de taak Watersysteembeheer. Bij de taak Zuiveringsbeheer wordt dit na inzet van de bestemmingsreserve niet gehaald en zal het tekort worden aangevuld uit de vrije reserves.

Meerjarige doorkijk voor het waterschap ziet er als volgt uit.

SAMENVATTING RIJN EN IJSSEL

bedragen in € 1.000

PPN 2023-2026	BURAP 2022-1	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten	112.068	120.264	126.682	132.106	137.000
Lasten	115.764	125.175	127.607	130.857	134.476
Operationeel resultaat	-3.695	-4.911	-925	1.249	2.524
Dividenden	5.427	4.300	4.300	4.300	4.300
Resultaat voor bestemmen	1.732	-611	3.375	5.549	6.824
Inzet BR Huisvesting	0	611	628	614	0
Inzet BR DFB	173	1.199	299	867	1.483
Resultaat na inzet BR	1.905	1.199	4.302	7.030	8.307

Mutaties BURAP 2022-2 en MJR

Baten	1.461	1.183	433	502	552
Lasten	-1.650	2.948	3.243	3.374	3.426
Totaal mutaties	3.111	-1.765	-2.810	-2.872	-2.874
Dividenden	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemmen	3.111	-1.765	-2.810	-2.872	-2.874

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2023-2026	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten	113.530	121.447	127.115	132.608	137.552
Lasten	114.114	128.123	130.850	134.231	137.902
Operationeel resultaat	-584	-6.676	-3.735	-1.623	-350
Dividenden	5.427	4.300	4.300	4.300	4.300
Resultaat voor bestemmen	4.844	-2.376	565	2.677	3.950
Inzet BR Huisvesting	0	611	628	614	0
Inzet BR DFB	173	1.199	299	867	1.483
Resultaat na inzet BR	5.017	-566	1.492	4.158	5.433
Bestemmen reserve DFB	1.905	79	1.581	4.158	5.433
Bestemmen vrije reserve	3.112	-645	-89	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0
Stand vrij inzetbare reserve per 01-01	3.806	6.342	5.697	5.608	5.608
Toevoeging/onttrekking reserve	2.536	-645	-89	0	0
Stand vrij inzetbare reserve per 31-12	6.342	5.697	5.608	5.608	5.608
Stand BR Huisvesting per 31-12	3.400	2.789	2.161	1.547	1.547
Stand BR DFB per 31-12	18.266	17.146	18.428	21.719	25.669

WATERSYSTEEMBEHEER

In de exploitatie en investeringen van de taak Watersysteembeheer zijn naast de kaders van de Perspectievennota 2023-2026 ook de doelen uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027 opgenomen.

Voorgesteld wordt het resultaat na inzet van de bestemmingsreserves toe te voegen aan de bestemmingsreserve DFB.

SAMENVATTING WATERSYSTEEMBEHEER

bedragen in € 1.000

PPN 2023-2026	BURAP 2022-1	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten	57.144	62.910	67.079	70.640	73.655
Lasten	58.733	63.110	65.655	67.897	69.609
Operationeel resultaat	-1.589	-200	1.424	2.743	4.046
Dividend NWB	2.725	0	1.900	2.700	2.600
Resultaat voor bestemmen	1.136	-200	3.324	5.443	6.646
Inzet BR Huisvesting	0	333	342	334	0
Inzet BR DFB	173	-133	157	352	553
Resultaat na inzet BR	1.309	0	3.823	6.129	7.199

Mutaties BURAP 2022-2 en MJR

Baten	214	396	453	503	534
Lasten	-926	317	795	815	853
Totaal mutaties	1.140	79	-342	-312	-319
Dividend NWB	0	0	-1.900	-1.700	-1.500
Resultaat voor bestemmen	1.140	79	-2.242	-2.012	-1.819

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2023-2026	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten	57.358	63.306	67.532	71.143	74.189
Lasten ¹⁾	57.807	63.427	66.450	68.712	70.462
Operationeel resultaat	-449	-121	1.082	2.431	3.727
Dividend NWB	2.725	0	0	1.000	1.100
Resultaat voor bestemmen	2.276	-121	1.082	3.431	4.827
Inzet BR Huisvesting	0	333	342	334	0
Inzet BR DFB	173	-133	157	352	553
Resultaat na inzet BR	2.449	79	1.581	4.117	5.380
Bestemmen reserve DFB	1.309	79	1.581	4.117	5.380
Bestemmen vrije reserve	1.141	0	0	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0
Stand vrij inzetbare reserve per 01-01	2.962	3.667	3.667	3.667	3.667
Toevoeging/onttrekking reserve	704	0	0	0	0
Stand vrij inzetbare reserve per 31-12	3.667	3.667	3.667	3.667	3.667
Stand BR Huisvesting per 31-12	1.850	1.517	1.175	841	841
Stand BR DFB per 31-12	11.086	11.298	12.722	16.487	21.314

¹⁾ De elektralasten zijn voor 90% van het verwacht verbruik in 2023 contractueel aangegaan.

ZUIVERINGSBEHEER

In de exploitatie en investeringen van de taak Zuiveringsbeheer zijn naast de kaders van de Perspectievennota 2023-2026 ook de doelen uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027 opgenomen. Voorgesteld wordt het resultaat na inzet van de bestemmingsreserves toe te voegen aan de bestemmingsreserve DFB.

SAMENVATTING ZUIVERINGSBEHEER

bedragen in € 1.000

PPN 2023-2026	BURAP 2022-1	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten	54.924	57.354	59.603	61.466	63.345
Lasten	57.030	62.065	61.952	62.960	64.867
Operationeel resultaat	-2.106	-4.711	-2.349	-1.494	-1.522
Dividend NWB en Waterstromen	2.702	4.300	2.400	1.600	1.700
Resultaat voor bestemmen	596	-411	51	106	178
Inzet BR Huisvesting	0	278	286	280	0
Inzet BR DFB	0	1.332	142	515	930
Resultaat na inzet BR	596	1.199	479	901	1.108

Mutaties BURAP 2022-2 en MJR

Baten	1.247	787	-20	-1	18
Lasten	-724	2.631	2.448	2.559	2.573
Totaal mutaties	1.971	-1.844	-2.468	-2.560	-2.555
Dividend NWB en Waterstromen	0	0	1.900	1.700	1.500
Resultaat voor bestemmen	1.971	-1.844	-568	-860	-1.055

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2023-2026	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten	56.172	58.141	59.583	61.465	63.363
Lasten ^{1) 2)}	56.307	64.696	64.400	65.519	67.440
Operationeel resultaat	-135	-6.555	-4.817	-4.054	-4.077
Dividend NWB en Waterstromen	2.702	4.300	4.300	3.300	3.200
Resultaat voor bestemmen	2.567	-2.255	-517	-754	-877
Inzet BR Huisvesting	0	278	286	280	0
Inzet BR DFB	0	1.332	142	515	930
Resultaat na inzet BR	2.567	-645	-89	41	53
Bestemmen reserve DFB	596	0	0	41	53
Bestemmen vrije reserve	1.971	-645	-89	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0
Stand vrij inzetbare reserve per 01-01	844	2.675	2.030	1.941	1.941
Toevoeging/onttrekking reserve	1.831	-645	-89	0	0
Stand vrij inzetbare reserve per 31-12	2.675	2.030	1.941	1.941	1.941
Stand BR Huisvesting per 31-12	1.550	1.272	986	706	706
Stand BR DFB per 31-12	7.181	5.849	5.707	5.233	4.356

1) De elektralasten zijn voor 90% van het verwacht verbruik in 2023 contractueel aangegaan.

2) Bij de opwekking en verkoop van biogas zijn we uitgegaan van de huidige inschatting van opwekking en afgesproken prijzen. Op welke manier deze markt zich gaat ontwikkelen is niet goed te voorspellen. In 2023 vindt er een contractherziening plaats, dit kan gevolgen hebben voor de opbrengsten van de verkoop van biogas. Dit wordt net als de elektra, nauwlettend gevolgd en op bijgestuurd gedurende het begrotingsjaar.

KWIJTSCHELDING-ONINBAAR

Op basis van de realisatiecijfers over de afgelopen jaren is de kwijtschelding in de meerjarenraming uitgegaan van € 2,3 mln. in 2023. In de jaren daarna houdt deze gelijke tred met de verwachte tariefontwikkeling naar € 2,7 mln. in 2026. Deze ontwikkeling is in lijn met de perspectievennota waarbij ook rekening is gehouden met het effect van de verwachte tariefstijgingen in de komende jaren.

Voor oninbaar wordt uitgegaan van € 0,4 mln. in 2023 oplopend naar € 0,5 mln. in 2026 in lijn met de verwachte tariefontwikkeling. Deze ontwikkeling is in lijn met de perspectievennota.

INVESTERINGSVOLUME

In de Perspectievennota 2023-2026 is het kader voor het netto investeringsvolume exclusief Vaarwegen voor 2023 vastgesteld op € 44,4 mln. Met de huidige inzichten wordt voor het begrotingsjaar 2023 een investeringsvolume van € 41,6 mln. geraamd. De kasritmes zijn geactualiseerd na de recente projectpeilingen. In de huidige raming is ook de investeringsopgave voortvloeiend uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027 meegenomen in dit investeringsvolume.

bedragen in € 1.000						
Investeringsvolume per programma	Begroting 2022	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Veiligheid	8.844	8.062	9.601	9.179	8.955	8.001
Watersystemen	12.141	7.008	13.805	12.773	12.358	13.295
Afvalwaterketen	13.047	8.504	18.221	19.788	16.831	7.510
Totaal programma's	34.033	23.574	41.626	41.739	38.144	28.806
Vaarwegen	915	0	0	0	0	0
Totaal programma's incl. Vaarwegen	34.948	23.574	41.626	41.739	38.144	28.806
PPN 2023-2026	34.948	28.707	44.431	43.051	37.458	28.535

Een groot deel van het investeringsvolume van het programma Veiligheid is de bijdrage aan het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (€ 5,8 mln. in 2023).

In bijlage 4 worden de investeringsvolumes per programma weergegeven.

De investeringsvolumes per programma (exclusief Vaarwegen) weergegeven in een taartdiagram.

HOOFDSTUK 2

Van WBP naar begroting met meerjarenraming

HOOFDSTUK 2 VAN WBP NAAR BEGROTING MET MEERJAREN- RAMING

In december 2021 is het nieuwe Waterbeheerprogramma vastgesteld. In de Perspectievennota 2023-2026 (PPN) worden de beleidsdoelen voor 2027 uit dit programma verder geconcretiseerd en waar nodig geactualiseerd. Dit laatste gebeurt op basis van de jaarrekening (mogelijke afwijkingen kunnen leiden tot bijstelling van de planning of de programmering), ontwikkelingen om ons heen (omgevingsanalyse) of (nieuwe) beleidsontwikkelingen.

In de PPN zijn de beleidsmatige en financiële kaders voor het komende begrotingsjaar verkend en gedefinieerd, met een doorkijk voor de jaren daaropvolgend. Met name de disruptie in de grondstof- en energieprijzen heeft een grote impact op de financiële ontwikkeling meerjarig. Bijstellingen m.b.t. de doelstellingen uit het WBP bleken niet nodig.

Mede door de gemaakte keuzes tijdens het proces van de perspectievennota en het Waterbeheerprogramma, de sturing op de lasten in de afgelopen jaren en rekening te houden met de verwachte ontwikkeling van de financieel-economische parameters is het gelukt om een sluitende Begroting 2023 te presenteren voor zowel de taak Watersysteembeheer als de taak Zuiveringsbeheer.

In de volgende hoofdstukken is per thema uit het Waterbeheerprogramma aangegeven wat we voor doelen van 2027 aan inspanningen zullen leveren in de (beleids)programma's. De financiële impact hiervan is weergegeven in de hoofdstukken 8 en 9.

In de perspectievennota zijn de financiële parameters voor de lasten en de belastinginkomsten herijkt. Voor

de rentevoet, inflatie en personeelslasten zijn op basis van een omgevingsanalyse in de PPN de kaders gesteld. De parameter voor de personeelslasten is geactualiseerd van 3% naar 3,5%. De overige parameters voor de lasten zijn bij het opstellen van deze begroting en meerjarenraming niet gewijzigd. Wel merken we dat de prijsstijgingen nog steeds volatiel en onzeker zijn. De investeringsramingen zijn t.b.v. de begroting geactualiseerd. De verwachte ontwikkeling van de omvang van de belastingeenheden, gebaseerd op de meest actuele inzichten vanuit de eigen organisatie en prognoses van het gemeenschappelijk belastingkantoor GBLT, is gelijk aan die van de perspectievennota.

Op basis van Waterbeheerprogramma, de PPN en de bovengenoemde ontwikkelingen is de begroting met meerjarenraming uitgewerkt. Met deze begroting worden door het algemeen bestuur de budgetten, de investeringsvolumes en de tarieven vastgesteld voor het komende jaar. In de meerjarenraming toetsen we onze financiële positie aan het beleid van het waterschap voor de komende jaren.

HOOFDSTUK 3

Klimaatrobuust gebied

HOOFDSTUK 3

KLIMAAT

ROBUUST

GEBIED

UIT HET WATERBEHEERPROGRAMMA

Onze ambitie is om richting 2050 wendbaar invulling te geven aan het beheer, het onderhoud en de inrichting van het regionaal watersysteem. Dit doen we in combinatie met aanpassingen in gebruik en inrichting van de omgeving, zodat jaar rond een optimale balans tussen te nat en te droog wordt bereikt en tegelijkertijd inwoners, bedrijven en medeoverheden voldoende weerbaar zijn tegen de onvermijdelijke gevolgen van extreem weer.

DOELSTELLINGEN PLANPERIODE WATERBEHEERPROGRAMMA

- We houden het watersysteem op orde en zorgen dat we aan de normen blijven voldoen in landelijk en stedelijk gebied door onderhoud aan watergangen en kunstwerken, 76 aandachtspunten wateroverlast aan te pakken, een actief grond- en oppervlaktewaterbeheer en we zijn goed voorbereid op calamiteiten.
- We werken toe naar een andere balans van vasthouden-bergen-afvoeren (voorraadbeheer¹), rekening houdend met de meest recente inzichten over de snelheid van klimaatverandering. Wij investeren gebiedsbreed in een toename van de veerkracht, anticiperend op de nieuwe inzichten over de snelheid van klimaatverandering richting 2050.
- We pakken daarvoor een agenderende rol in de integrale aanpak, samen met omgevingspartners, om te komen tot een nieuwe inrichting, zowel van het watersysteem als het gebied/gebruik, landelijk en stedelijk.
- We zetten in op de verdere ontwikkeling van onze in-

strumenten (hydrologische modellen en meetnetten) en intensiveren de kennisontwikkeling.

3.1 VOORRAADBEHEER 2023 OP HOOFDLIJNEN

- **Korte termijn maatregelen:** In 2023 hebben we met fase 1 van het uitvoeringsprogramma 'Elke druppel de grond in (EDDGI)' een belangrijk deel van de grondeigenaren bediend met het nemen van vraag-gestuurde maatregelen. Voor fase 2 brengen we in 2023 in beeld welke kansen er zijn om meer proactief maatregelen te stimuleren in gebieden die prioriteit krijgen vanuit het voorraadbeheer. Parallel wordt gewerkt aan een doorontwikkeling van ons eigen peilbeheer om meer water vast te houden en om te gaan met meer risico's op wateroverlast.
- **Lange termijn maatregelen:** Via de Aanpak Droogte Achterhoek geven we -met onze partners- invulling aan de lange termijn verkenningen en bijbehorend handelingsperspectief. Begin 2023 ligt er een gebiedsbrede uitwerking op hoofdlijnen voor de deelgebieden als input voor o.a. het NPLG en de verstedelijkingsopgaven. Daarmee geven wij vanuit onze expertise invulling aan 'Bodem en Water sturend' als input voor de gebiedsopgaven. Parallel worden de effecten op het Achterhoekse plateau (Winterswijk) doorgerekend als onderdeel van het integraal gebiedsproces.

¹ Beter voorraadbeheer: de doelstelling om gebieds dekkend 100 mm water aan de grondwatervoorraad toe te voegen

- **Integrale klimaataanpak focusgebieden:** Zowel de korte als de lange termijn aanpak landt in onze (programmering van) uitvoeringsprojecten en integrale gebiedsprocessen.

In de Landgoederenzone en het integraal gebiedsproces Winterswijk pakken we hierop door en doen we ervaring op voor de volgende gebiedsprocessen.

- **Beleids- en kennisontwikkeling:** In 2023 worden de droogleggings- of inundatienormen, de ontwerprichtlijnen voor projecten en de richtlijnen voor plantoetsing aangescherpt en wordt er gewerkt aan het aanpassen van het langjarig monitoringsnetwerk en het ontwikkelen van de hydrologische voorspelmodellen voor operationele sturing en het doorontwikkelen van peilbeheer.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

Naast bovenstaande activiteiten wordt er aan de volgende klimaatrobuuste inrichtingsprojecten gewerkt. In voorbereiding zijn bijvoorbeeld Hagenbeek, Wildenborch fase 2, en een aantal landgoederen in de Landgoederenzone Baakse Beek.

Op Landgoed 't Medler en in de Heksenlaak verwachten we in 2023 te starten met de uitvoering. Ook wordt als vervolg op het Aaltense Goor gestart met de herinrichting van het Zwarte Veen.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

Vaarwegbeheer: project vervanging sluisdeuren Doesburg, waarbij we kijken naar verhoging deuren om tijdelijk extra water te kunnen bergen.

Waterkeringen: we bouwen in een project aan een grondwatermonitoringssysteem bij onze dijken wat kan meten tijdens hoogwater, maar ook tijdens laagwater en/of periodes van extreme droogte.

3.2 STEDELIJK GEBIED 2023 OP HOOFDLIJNEN

In 2023 wordt de strategie (koersdocument) geagendeerd voor besluitvorming in het AB. Deze koers heeft als doel om een totaaloverzicht te geven in de inhoudelijke opgaven (het feitenbeeld) in stedelijk gebied en geeft antwoord op de vraag welke rol het waterschap daarin heeft en hoe wij deze kunnen prioriteren. We beogen een samenhangende koers langs vijf ontwikkellijnen:

- Het huidige watersysteem is op orde
- Bestaand stedelijk gebied is bestand tegen klimaatverandering
- Water en bodem zijn sturend in nieuw stedelijk

gebied

- Samenhang stedelijk gebied met regionale watersysteem is versterkt
- Bewustwording en handelingsperspectief met water is vergroot

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

- In 2023 stellen wij de koers voor stedelijk gebied vast inclusief uitvoeringsstrategie. We voeren als onderdeel van deze strategie al aan een stresstest uit naar de gevolgen van extreme droogte op de waterkwaliteit. We hebben daarbij ook in beeld welke wateren kwetsbaar zijn als gevolg van toenemende droogte. We hebben de belangrijkste aandachtsgebieden voor wateroverlast in stedelijk gebied geagendeerd bij gemeenten en hebben zicht op uitvoeringsprojecten. We zijn gesprekspartner in de verstedelijkingsstrategie en de daaruit voortvloeiende gebiedsuitwerkingen. We weten expliciet te maken hoe water en bodem sturend zijn in nieuwe stedelijke gebieden.

- Qua uitvoeringsprojecten starten we in 2023 met de optimalisatie van het watersysteem in Doesburg Beinum en starten we samen met de gemeente met de uitwerking van een klimaatrobuust watersysteem Didam. Ook met gemeente Arnhem zijn we in gesprek om een plan van aanpak voor de aandachtspunten op te stellen.

3.3 WEERSEXTREMEN 2023 OP HOOFDLIJNEN

In 2023 wordt de strategie (koersdocument) geagendeerd voor besluitvorming in het algemeen bestuur. Wij organiseren crisisoefeningen gericht op extreme neerslag en verwerken de resultaten in onze calamiteitenplannen (en die van onze partners). Wij bouwen het model voor het doorrekenen van de extremere buien en starten met doorrekenen van scenario's. We gaan meerdere scenario's van weersextremen doorrekenen, waaronder het 'Limburg' scenario.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE PROGRAMMA'S WATERSYSTEMEN EN WATERVEILIGHEID

In 2023 wordt gestart met het opstellen overstromingsmodellen voor het hele beheergebied van waterschap Rijn en IJssel. Het betreft dan berekeningen en voorspellingen voor de situaties van zowel hoog rivierwater als voor (piek-) neerslag in ons eigen beheergebied op regionaal niveau (landelijk en stedelijk gebied), als voor beide situaties tegelijkertijd. Ook zal in 2023 gestart worden met het opstellen van handelingsperspectie-

ven die gekoppeld zijn aan de overstromingsscenario's. Deze handelingsperspectieven worden vastgelegd en afgestemd, zowel extern als intern. De inhoud en de detailniveaus van overstromingsinformatie wordt afgestemd met de veiligheidsregio, zodat die weten waar ze op kunnen rekenen bij calamiteiten.

3.4 SYSTEEM OP ORDE 2023 OP HOOFDLIJNEN

Wij werken aan het op orde krijgen van de toetsingsknelpunten, voeren het plan van aanpak voor de overige keringen uit en voeren het (meerjaren) meetprogramma bagger uit. Voor het bestrijden en/of beheersbaar houden van planten en dieren die een risico vormen voor de waterveiligheid, waterkwantiteit, waterkwaliteit en biodiversiteit (zogenoemde plaagsorten) ontwikkelen wij een beleidsvoorstel voor een structurele aanpak.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

- In 2022 zijn waterbodembodemkwaliteitsmetingen gedaan in KRW-waterlichamen waarvan het vermoeden was dat de voedselrijke sliblaag een knelpunt is. Deze meetgegevens worden nader uitgewerkt tot een baggerprogramma, zodat er krediet kan worden aangevraagd en het voedselrijke slib voor 2027 ook daadwerkelijk wordt verwijderd. Dit zgn. kwaliteitsbaggeren is een onderdeel van het thema schoon en gezond. In 2023 wordt het baggeren van de Eefsebeek (gemeente Lochem) afgerond en wordt er gestart met het groot onderhoud aan de Vethuizense Reefse Wetering (gemeenten Montferland/Oude IJsselstreek). Ook het groot onderhoud aan de beweegbare brug Terborg en sluis de Pol, beide Oude IJssel, wordt in 2023 uitgevoerd.
- Tot slot wordt regulier groot onderhoud aan onze assets voorbereid en uitgevoerd, zodat het regionale watersysteem betrouwbaar blijft voor de toekomst. Dit betreft bijvoorbeeld renovatie van stuwen en procesautomatisering van de waterkwantiteitsobjecten. Voortzetting actualisatie van de registratie van de grondwateronttrekkingen, om een actueel en compleet beeld van de omvang en ligging van de onttrekkingen in ons werkgebied te krijgen.

HOOFDSTUK 4

Veilig gebied

HOOFDSTUK 4

VEILIG GEBIED

UIT HET WATERBEHEERPROGRAMMA

De bescherming tegen hoog water is een randvoorwaarde om veilig te kunnen wonen en werken in ons gebied. Daarnaast hebben we een sterke adviesrol in de ruimtelijke ordening en zijn we een sterke partner in de calamiteitenbestrijding.

DOELSTELLINGEN PLANPERIODE WATERBEHEERPROGRAMMA

- Beheer op maat: we voeren de zorgplicht uit conform de opgaven die we hiervoor geformuleerd hebben.
- We hebben inzicht in de sterkte van de waterkeringen.
- We zorgen voor de versterking van de waterkeringen, regionaal en primair.
- We hebben zicht op en grijpen adequaat in op ontwikkelingen in het aangrenzend areaal.
- We zijn een sterke adviseur in de ruimtelijke ordening.
- Voor als de dijken breken: we hebben een effectieve crisisorganisatie.

4.1 BEHEER OP MAAT 2023 OP HOOFDLIJNEN

In 2023 stellen we een visie op nieuwe plaagsoorten op, om zo de bestrijding daarvan beter te kunnen borgen. Ook werken we aan beleid op biodiversiteit en duurzaamheid.

We optimaliseren het onderhoud van onze waterkeren, de kunstwerken en met een aantal collega-waterschappen voeren een periodieke peer-review uit, in 2023 organiseren we die bij ons.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

We stellen een integrale veiligheidsrapportage op.

4.2 INZICHT IN STERKTE KERINGEN 2023 OP HOOFDLIJNEN

Voor onze primaire keringen zijn in 2022 de laatste 3 trajecten van ons areaal beoordeeld. Voor deze trajecten

is gekozen om een “voorlopig oordeel” op te stellen. Voor de regionale keringen zijn we gestart met de rekenkundige toetsing.

In 2023 zijn we eveneens gestart met het plaatsen en inregelen van de grondwatermonitoring voor het traject Spijk – Westervoort (48-1).

We actualiseren de eigen HWBP-programmering op basis van uitkomsten van de landelijke beoordeling die in 2022 afgerond worden. Daarmee werken we ook toe naar een beleidsrijkere eigen programmering als voeding voor de landelijke programmering (waaronder hotspotanalyse).

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

Bovengenoemde activiteiten worden in het programma Waterveiligheid opgepakt.

4.3 VERSTERKING WATERKERINGEN 2023 OP HOOFDLIJNEN

Op basis van de evaluatie van het project Rijnkade en de organisatie van ons HWBP-programma is het Programmaplan en het Ontwikkelprogramma HWBP geactualiseerd.

Onze HWBP-projecten liggen op koers voor het behalen van de doelstellingen uit het WBP en daarmee ook de landelijke doelstellingen:

- Het project Rijnkade Arnhem bevindt zich in de realisatiefase
- Het project Grutbroek bevindt zich in de planuitwerkingsfase.
- De projecten Project Pannerden-Westervoort en Den Elterweg-Zutphen bevinden zich in de verkenningsfase.

Op basis van de uitkomsten van de Wettelijke Beoordeling wordt opnieuw naar de programmering van onze dijktrajecten gekeken.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

Focus ligt op het onverminderd doorzetten van de lopende projecten en tegelijkertijd het versterken van het programma: verbeteren met de “winkel open”.

Versterking van het programma vindt plaats op de 4 aandachtsvelden zoals benoemd in de evaluatie van het HWBP: Besturing en leiding, mensen en cultuur, inrichting en processen, middelen en systemen. Op basis van de afgeronde beoordelingen en landelijke ontwikkelingen werken we ondertussen de nieuwe programmering van de HWBP-projecten uit. We doen dit in afstemming met het landelijk HWBP.

4.4 AANGRENZEND AREAAL 2023 OP HOOFDLIJNEN

In 2023 worden de contouren van de beleidsbeslissingen in het kader van IRM duidelijk en we werken samen met de partners in Nordrhein-Westfalen aan het werkprogramma.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

Bovengenoemde activiteiten worden in het programma Waterveiligheid opgepakt.

4.5 STERKE ADVISEUR IN DE RUIMTELIJKE ORDENING 2023 OP HOOFDLIJNEN

We hebben een actueel overzicht van de opgaven van onze partners en weten waar meekoppelkansen zich voordoen (WBP).

We passen onze kering in ten minste met behoud van ruimtelijke kwaliteit (WBP).

We hebben in 2026 met gemeenten de stresstesten geactualiseerd waarvan een overstroming onderdeel is (WBP).

In 2027 zijn alle plannen van derden getoetst volgens de nieuwe watertoets methodiek en duurzaam ruimtelijk ingepast (WBP).

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

Bovengenoemde activiteiten worden in het programma Waterveiligheid opgepakt.

4.6 OVERSTROMINGSINFORMATIE 2023 OP HOOFDLIJNEN

In 2022 en 2023 werken we aan fase 2 van overstromingsinformatie (onder meer overstromingsscenario's scenario's regionaal systeem en handelingsperspectieven), waarin we ook de neerslagextremen meenemen.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE PROGRAMMA'S WATERSYSTEMEN EN WATERVEILIGHEID

Geen toevoegingen t.o.v. de tekst in paragraaf 3.3.

HOOFDSTUK 5

Gezonde leefomgeving

HOOFDSTUK 5 GEZONDE LEEF- OMGEVING

UIT HET WATERBEHEERPROGRAMMA

Als waterschap zorgen we voor een schoon en gezond watersysteem voor de mensen en de natuur in het gebied. Wij streven ernaar dat het water in onze leefomgeving geschikt is voor verschillende maatschappelijke functies en dat het geen risico's oplevert voor de volksgezondheid. Ons doel is een oppervlaktewatersysteem te bereiken dat optimaal is voor ecologisch functioneren en biodiversiteit en natuurwaarden daarbinnen en -buiten bevordert.

DOELSTELLINGEN PLANPERIODE WATERBEHEERPROGRAMMA

- We zorgen voor inrichting, beheer en onderhoud van de watergangen en de afvalwaterketen (transportstelsels en rioolwaterzuiveringen).
- We geven invulling aan de maatregelen voor de KRW- en HEN/SED wateren.
- We beschermen de kwaliteit van onze overige wateren om achteruitgang te voorkomen.
- We stimuleren en beïnvloeden andere partijen die een bijdrage kunnen of moeten leveren aan het behalen van de gewenste waterkwaliteitsdoelen.
- We faciliteren en stimuleren ontwikkeling en kennis op het gebied van bodemverbetering en zuiveringstechnieken.

5.1 GOEDE WATERKWALITEIT, ECOLOGIE EN BIODIVERSITEIT

2023 OP HOOFDLIJNEN SYSTEEM OP ORDE

- We zorgen voor inrichting, beheer en onderhoud van de watergangen en de afvalwaterketen (transportstelsels en rioolwaterzuiveringen) en voldoen hiermee aan onze wettelijke opgave.
- In ons beheer en onderhoud benutten we mogelijkheden om de biodiversiteit te vergroten

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

De inzichten uit ons nieuwe maaibeleid (geactualiseerd

in 2019) zijn meegenomen in de planning en uitvoering van het maaionderhoud. Ook is invulling gegeven aan het vergroten van de biodiversiteit. Op basis van de nota Waterbodem (vastgesteld in 2018) hebben wij een meetprogramma baggeren uitgewerkt dat stapsgewijs wordt uitgevoerd, wat over 10 jaar moet leiden tot een screening en programmering voor 1.250 km watergang.

2023 OP HOOFDLIJNEN SCHOON EN GEZOND

- Als voorbereiding op de KRW-evaluatie in 2024 werken we de maatregelen verder uit op het niveau van de waterlichamen en prioriteren op activiteiten die bijdragen aan doelbereik, in het bijzonder geldt dit ook voor de bagger opgave; tevens monitoren we het effect van genomen maatregelen.
- We maken een begin met het implementeren van de beleidsnota Biodiversiteit.
- We benutten gebiedsprocessen, met die van Winterswijk als leidend voorbeeld, om onze doelen samen met partners in het gebied te realiseren.
- Wij hebben een monitoringsprogramma voor de waterkwaliteit in stedelijk gebied opgesteld als onderdeel van het plan van aanpak waterkwaliteit stedelijk gebied (zie ook hoofdstuk 3). In een 3-jaarlijkse cyclus monitoren wij al het stedelijke water.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

Qua uitvoeringsprojecten starten we in 2023 o.a. met de uitwerking en voorbereiding van de uitvoering van de Beurzerbeek, de Berkeltrajecten Lochem-Almen en Borculo-Lochem en het laatste traject van de Buurserbeek vanaf de Schansweg tot aan de Watermolen. Ook de realisatie van vispassages wordt voorbereid, denk hierbij bijvoorbeeld aan de laatste barrière in de Boven Slinge, stuw Miste en de laatste barrière in de Berkel, stuw Hoge Weide.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERKETEN

Waterketen draagt bij aan de beleidsnota Biodiversiteit, voor zover het de assets van Waterketen betreft.

5.2 EEN DUURZAME EN DOELMATIGE (AFVAL)WATERKETEN 2023 OP HOOFDLIJNEN WATER OP MAAT

- We werken aan ontwerp van de natuurlijke nazuivering en realisatie van de technische nazuivering op rwzi Winterswijk en bereiden een monitoringprogramma voor om het effect op het watersysteem vast te stellen.
- We werken het ontwerp en het bestuurlijke kredietvoorstel uit voor de benodigde aanpassingen van rwzi Lichtenvoorde en Ruurlo.
- We starten met de voorverkenning voor de uitwerking van de KRW-opgave voor de rwzi's Etten en Aalten.
- We verkennen samen met het thema Klimaatrobuust (Koers Voorraadbeheer) waar mogelijkheden zijn om hergebruik van effluent te realiseren.
- We zetten in op verdere samenwerking met gemeentes om de afvalwaterketen te optimaliseren, gericht op gelijkmatige aanvoer van afvalwater naar de zuivering en het beheersen van indirecte lozingen.
- Onze zuiveringen blijven voldoen aan de lozingseisen t.b.v. waterkwaliteitsdoelen (98,5%).

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERKETEN

Bovengenoemde activiteiten worden in het programma Waterketen opgepakt, met uitzondering van wat het programma Watersystemen oppakt.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

Vorbereiden van een monitoringprogramma voor het effect van de KRW-maatregelen op RWZI Winterswijk op de chemische en ecologische kwaliteit van de Groenlose Slinge

2023 OP HOOFDLIJNEN SLIMME KETEN

- We werken het programma 'Zicht op elke druppel' uit, waarbij door slimmer meten en slim datagebruik het afvalwater van begin tot eind gevolgd en bijgestuurd wordt. We doen onderzoek naar de wijze waarop we onze assetdata actueel, betrouwbaar en compleet naar de toekomst beschikbaar houden en op welke wijze we dit weer kunnen geven, bijvoorbeeld in een Bouwinformatiemodel (BIM)
- Samen met het datalab zetten we een dataplatform neer waarmee we gemakkelijker databronnen met elkaar verbinden en processen verder automatiseren.

Daarmee maken we het voor iedereen mogelijk om snel en eenvoudig inzichten uit data te halen met bijvoorbeeld een dashboard.

- We bouwen de ontwikkeling en toepassing van de 'slimme rioolgemaalregeling' verder uit, die water efficiënter buffert in ons stelsel en de 'lange termijn assetplanning' waarmee we meer inzicht krijgen in de levensduur van onze assets.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERKETEN

Bovengenoemde activiteiten bij Slimme keten worden in het programma Waterketen opgepakt.

5.3 FUNCTIES EN EMISSIES VORMEN GEEN BELASTING VOOR HET WATERSYSTEEM EN DE RIOOLWATERZUIVERING 2023 OP HOOFDLIJNEN SCHOON EN GEZOND

- Om voorbereid te zijn op de KRW-evaluatie in 2024 hebben we de monitoring op orde en kunnen we data makkelijk ontsluiten. We zetten waar nodig in om aanvullende metingen om bronnen van probleemstoffen nader te duiden en maatregelen voor te bereiden.
- In lijn met de vergunningenstrategie worden de watervergunningen en maatwerkbesluiten geactualiseerd (bezien en herzien).

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

In het programma Watersystemen worden de activiteiten die bij 'Schoon en gezond' zijn genoemd opgepakt.

2023 OP HOOFDLIJNEN WATER OP MAAT

- We prioriteren onze vergunnings- en handhavingsactiviteiten gebaseerd op risico's voor de waterkwaliteit en de doelmatige werking van de zuiveringstechnische installaties. In relatie daarmee bepalen we onze positie ten aanzien van opkomende stoffen en zeer zorgwekkende stoffen (ZZS), zoals PFAS.
- We stellen een beleidsstuk op met criteria voor het doelmatig functioneren van de zuiveringstechnische werken (rwzi's en persleidingen).

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERKETEN

In het programma Waterketen worden de activiteiten die bij 'Water op maat' zijn genoemd opgepakt.

5.4 BOVENREGIONAAL WATERKWALITEITSBELEID

2023 OP HOOFDLIJNEN IMPLEMENTATIE EUROPESE EN LANDELIJKE REGELGEVING

- We volgen de ontwikkelingen vanuit het Nationaal Programma Landelijke Gebied (NPLG) en het 7e Nitraat Actie Programma en inventariseren kansen om door reductie van emissies vanuit de Landbouw de KRW-doelen te bereiken, we inventariseren knelpunten met name als het gaat om de realisatietermijn.
- We volgen landelijke ontwikkelingen op het gebied van interpretatie van regelgeving en uitwerking van maatregelen om een bijdrage te leveren aan de KRW-doelen van het ontvangend oppervlaktewater.
- We volgen Europese ontwikkelingen ten aanzien van de Herziening Richtlijn Stedelijk Afvalwater en de Richtlijn Prioritaire Stoffen

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

In het programma Watersystemen vertalen we bovengeschetste ontwikkelingen naar activiteiten binnen onze taak (inrichting en beheer van het watersysteem) en in gebiedsprocessen (samenwerking met onze partners in het gebied)

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERKETEN

We vertalen voorgenomen herzieningen van Europese richtlijnen in consequenties voor onze zuiveringen en voor de aanpak van indirecte lozingen. We verwachten echter dat dit het komende jaar nog geen directe consequenties heeft.

2023 OP HOOFDLIJNEN BEÏNVLOEDING BELEIDSONTWIKKELING

- In het kader van de omgevingswet werken we samen met andere bevoegde gezagen om éénduidigheid te krijgen in regelgeving en bijbehorende vergunningverlening en handhaving. De indirecte lozingen hebben hierbij onze speciale aandacht.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERKETEN

In het kader van de omgevingswet vervalt het bindend adviesrecht voor waterschappen ten aanzien van indirecte lozingen. We gaan na hoe we hier in samenwerking met gemeentes en omgevingsdiensten invulling aan kunnen geven.

An aerial photograph of a modern wastewater treatment plant. The facility features several large, circular aeration tanks with blue water, interconnected by a network of pipes and walkways. In the foreground, a large, rectangular building with a flat roof is covered in solar panels. To the right of the building are several large, cylindrical storage tanks. The entire complex is surrounded by green grass and some trees. The sky is clear and blue.

HOOFDSTUK 6

Circulaire economie & Energietransitie

HOOFDSTUK 6

Circulaire economie & Energietransitie

UIT HET WATERBEHEERPROGRAMMA

Wij willen in het uitvoeren van onze primaire taak zoveel mogelijk bijdragen aan het beperken van klimaatverandering. Daarbij willen we in 2050 onderdeel zijn van een 100% circulaire economie waarin we onze taken klimaatneutraal uitvoeren. Hiervoor moeten we zoveel mogelijk onze grondstofbehoefte beperken en zorgen dat er geen sprake is van waardevermindering van grondstoffen. De afvalstromen moeten zo klein mogelijk zijn. En bovenal: we moeten met onze werkwijze zorgen voor 95% minder emissie van broeikasgassen.

DOELSTELLINGEN PLANPERIODE WATERBEHEERPROGRAMMA

We zijn in staat om goed invulling te geven aan de doelstellingen uit Klimaatakkoord en Grondstoffenakkoord.

- Energietransitie: in 2025 zijn we energieneutraal.
- Voor Circulariteit zetten we in op waar we als waterschap onderscheidend kunnen zijn:
 - voor het Circulair bouwen van assets maken we slim gebruik maken van de markt.
 - de focus voor dit onderwerp ligt op onze primaire processen, waarbij we vooral zoeken naar de maatregelen die het meest kosteneffectief zijn.
 - in de ondersteunende processen (huisvesting, facilitair) stellen we ons volgend op.
- Voor emissiereductie werken we een visie en strategie uit en pakken we de kansen van laaghangend fruit.

6.1 CIRCULAIRE ECONOMIE

2023 OP HOOFDLIJNEN CIRCULAIR INKOPEN EN WERKEN

Onderdeel van een circulaire economie is circulair inkopen en werken. In lijn met de landelijke afspraak nemen we circulariteit mee als selectiecriteria in alle aanbestedingen vanaf 2023, als opmaat naar 100% circulair inkopen in 2030. Tevens gaan we ervaring opdoen met

het administratief bepalen van CO₂ in de afwegingen die we maken.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE PROGRAMMA'S WATERSYSTEMEN, WATERVEILIGHEID EN WATERKETEN

Uitwerken van een waterschapsbrede visie en strategie CE en CO₂. En vervolgens de implementatie van deze strategie om te komen tot een circulair en klimaatneutraal waterschap.

2023 OP HOOFDLIJNEN GRONDSTOFFEN

Vanuit de principes van een circulaire economie wil je zo min mogelijk gebruik maken van eindige grondstoffen en reststromen zoveel mogelijk verwaarden. Op dit moment wordt een deel van de biomassa van het waterschap reeds toegepast als bodemverbeteraar in de landbouw. Daarnaast produceert WRIJ Kaamera op de Grondstoffenfabriek in Zutphen. Het waterschap continueert onderzoek naar de nuttige toepassing van het restslib dat overblijft na de winning van Kaamera, waarvoor we samenwerken vanuit de Kunstmestvrije Achterhoek (KVA) alsook via projecten op Proefboerderij de Marke.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE PROGRAMMA'S WATERSYSTEMEN, WATERVEILIGHEID EN WATERKETEN

De visie en strategie CE en CO₂ zal beschrijven hoe het waterschap verder toewerkt naar de landelijke doelstellingen van 50% reductie in het grondstoffengebruik in 2030.

Concreet wordt op de RWZI Duiven/InnoFase een pilotproject uitgevoerd naar duurzame winning van stikstof. Mede vanuit deze pilot wordt afgewogen stikstof te winnen op deze RWZI, zoals opgenomen in het WBP. Eenzelfde afweging zal worden gemaakt voor fosfaat.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

In het algemeen bestuur van 10 mei 2022. is besloten voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma te werken met leidende principes en kernwaarden voor duurzaamheid: "Wij willen in het uitvoeren van onze taken zoveel mogelijk bijdragen aan een duurzame samenleving en het beperken van klimaatverandering. Met duurzame maatregelen dragen we bij aan circulariteit, grondstofreductie, verminderen van CO2 en stikstof uitstoot. Doel is om 100% circulair te zijn in 2050. En het doel is 95% reductie in de emissie van broeikasgasen in 2050 en we richten ons op een reductie van 49% in 2030. Duurzaamheid begint met het uitgangspunt dat we alleen versterken als het echt nodig is. Als er versterkt wordt, beperken we zoveel mogelijk het materiaalgebruik of gebruiken we alleen materialen die hergebruikt kunnen worden. Om onnodig transport te voorkomen minimaliseren we grondstromen. Waar zich kansen voordoen onderzoeken we de samenhang met maatregelen in het rivierbed (vanuit KRW of IRM of grondstoffenwinning) om (wederzijdse) optimalisaties in grondstromen mogelijk te maken."

2023 OP HOOFDLIJNEN WATER OP MAAT

Met de droge zomers van de afgelopen jaren is meer focus ontstaan op de realisatie van een klimaatrobuust gebied. Gezuiverd water is ten opzichte van de totale waterbalans slechts een relatief kleine stroom, maar kan juist in droge zomers een bijdrage leveren aan deze ambitie: lokaal heeft de levering van water op maat impact. We werken dit uit als onderdeel van de Koers Voorraadbeheer en nemen het mee als opgaven voor de KRW-RWZI's.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE PROGRAMMA'S WATERSYSTEMEN EN WATERKETEN

In 2023 starten we met de planvorming voor de RWZI Aalten, waarbij de nuttige toepassing van het gezuiverde water wordt meegenomen in de afwegingen die we als waterschap maken, in lijn met de gemaakte afwegingen voor Winterswijk, Ruurlo en Lichtenvoorde.

2023 OP HOOFDLIJNEN WENDBARE KETEN

In feite is dit thema de essentie van de visie 'waarde van de waterketen 2050': hoe willen we als waterschap een afvalwaterketen realiseren met een flexibele en circulaire infrastructuur die kan meebewegen met de dynamiek van de omgeving? Enerzijds vraagt dit nog om onderzoek, anderzijds ook om een andere en vaak meer modulaire bouwwijze.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERKETEN

In het Water op maat project voor de RWZI Winterswijk zijn de aanvullende zuiveringsstappen uitgewerkt volgens het modulaire Verdygo concept, waarvoor in 2023 wordt gestart met de realisatiefase.

Een visie op de infrastructuur en bouwwijze zal het waterschap de komende planperiode nader uitwerken.

6.2 ENERGIETRANSITIE

2023 OP HOOFDLIJNEN ENERGIENEUTRAAL IN 2025

Het waterschap zet in op energieneutraliteit via een mix van duurzame energiebronnen en energiebesparing. Met betrekking tot energiebesparing is het laaghangende fruit geplukt en zijn alleen relatief kleine besparingsmogelijkheden financieel haalbaar.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE PROGRAMMA'S WATERSYSTEMEN, WATERVEILIGHEID EN WATERKETEN

Vanuit energiemangement worden mogelijkheden voor energiebesparing periodiek geïdentificeerd en geanalyseerd. Dit is een continu proces met als doel om haalbare besparingsmogelijkheden via de exploitatie of begroting te realiseren.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERKETEN; KLIMAAT POSITIEF

Op rwzi Duiven/Innofase wordt de bouw van twee windmolens voorzien (2023) en in Zutphen is windpark IJsselwind voorzien, een samenwerking tussen burgerinitiatief IJsselwind (twee windmolens) en het waterschap (1 windmolen). Voor het uitbreiden van de biogasproductie wordt ingezet op een optimalisatie van de slibgisting in Olburgen (2023), alsook een uitbreiding van de gistingscapaciteit in Duiven.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

In het algemeen bestuur van 10 mei 2022 is besloten voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma te werken met leidende principes en kernwaarden voor onze energieopgave: "Vanuit onze assets kan het waterschap faciliterend zijn in energie-opgaven van onze omgeving (doelstelling WBP). Waterkeringen kunnen ruimte bieden voor het opwekken van duurzame energie, waarbij de waterveiligheidsfunctie natuurlijk gewaarborgd moet zijn. De ervaring leert dat dit geen eenvoudige trajecten zijn, met name omdat de eisen voor de waterveiligheid forse, vaak technische, implicaties hebben voor de constructies die nodig zijn voor zon of wind op dijk.

En dat ook aspecten van landschap en biodiversiteit een rol spelen in de mogelijkheden en de wenselijkheid ervan. Daarmee is de koppeling van deze functies echter niet onmogelijk. We verkennen in de HWBP-projecten initiatieven op het gebied van energie en duurzaamheid, innovatie en kansen voor versterking ervan met gebiedspartners. Daarbij vormen de Regionale Energie Strategieën uitgangspunt/ vertrekpunt."

2023 OP HOOFDLIJNEN EMISSIEREDUCTIE

Daar waar energieverbruik goed meetbaar is, is dit voor emissie van broeikasgassen minder eenvoudig. De emissies worden beperkt gemeten en er ontstaan (indirecte) emissies vanuit de inkoop van grondstoffen en materialen. Het waterschap wil allereerst zicht krijgen op de actuele situatie. Vandaaruit zullen we de mogelijkheden voor emissiereductie en/of het voorko-

men van de vorming van broeikasgassen uitwerken. Uiteindelijk willen we de middellange termijn doelen zoals 49% emissiereductie in 2030 t.o.v. 1990 (Klimaatpakket) of klimaat neutrale waterschappen in 2035 (richtpunt van de Unie van Waterschappen) halen. Hiervoor werken we in 2023 de visie en strategie CE en CO2 uit. Gezien de onderwerpen die bij de uitwerking van de "visie en strategie CE en CO2" naar voren komen kunnen we beter spreken van een visie en strategie CE en klimaatneutraliteit.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE PROGRAMMA'S WATERSYSTEMEN, WATERVEILIGHEID EN WATERKETEN

Uitwerken van een waterschap brede visie en strategie CE en CO2. En vervolgens de implementatie van deze strategie om te komen tot een circulair en klimaatneutraal waterschap.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN HET PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

In het algemeen bestuur van 10 mei 2022 is besloten voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma te werken met leidende principes en kernwaarden voor onze emissiereductie: "De markt speelt een belangrijke rol in het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen. Materiaalgebruik en emissiereductie tijdens de bouwfase zijn bij uitstek onderwerpen waar de markt invulling aan kan geven. De wijze van marktbenadering is hierin belangrijk. We werken toe naar volledig circulair aanbesteden vanaf 2030 (WBP). Vanaf 2023 wordt circulariteit als selectiecriteria gehanteerd in alle aanbestedingen (CB23) (WBP). Op basis van een nog te ontwikkelen markt- en aanbestedingsstrategie (programmaniveau) wordt per project bepaald hoe de expertise van de markt kan worden benut om te innoveren of verduurzamen en risico's te beperken."

2023 OP HOOFDLIJNEN INZET ENERGIETRANSITIE IN DE REGIO

Waterschap Rijn en IJssel neemt deel aan de Regionale Energie Strategieën (RESsen). Zowel binnen deze trajecten als daarbuiten staat WRIJ open om te onderzoeken of WRIJ-assets door partners benut kunnen worden voor opwekking duurzame energie, zoals aquathermie en zonne-energie.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE PROGRAMMA'S WATERSYSTEMEN, WATERVEILIGHEID EN WATERKETEN

We blijven in verbinding met initiatiefnemers om waar mogelijk onze assets in te zetten voor opwekking van duurzame energie.

HOOFDSTUK 7

Bedrijfsvoering

HOOFDSTUK 7

Bedrijfsvoering

UIT HET WATERBEHEERPROGRAMMA

Het bestuursakkoord en het WBP geven invulling aan het beleid voor bedrijfsvoering. Hierbij is een richting gekozen van digitale transformatie en wendbaarheid. Deze thema's en maatschappelijk-economische ontwikkelingen hebben in combinatie met de groei van de organisatie de komende PPN-periode een impact op de bedrijfsvoering. Er wordt navenant meer gevraagd van de ontwikkeling en ondersteuning van de organisatie. Bedrijfsvoering kan onder de huidige omstandigheden effectieve ondersteuning van de nieuwe opgaven niet garanderen. Het ontbreekt in de ondersteuning aan mogelijkheden om de juiste mensen op de juiste vraagstukken te krijgen en ondertussen de gevraagde kennis en kunde in te huren.

DOELSTELLINGEN PLANPERIODE WATERBEHEERPROGRAMMA

- De autonome groei van de organisatie, alsmede de veelheid aan onderwerpen en thema's (deels vanuit de programma's en deels vanuit bedrijfsvoering) en veranderende klantwensen zetten bij de ondersteunende functies aanzienlijke druk op de bezetting. Illustratief is de grotere behoefte aan begeleiding van inkoop- en aanbestedingstrajecten.
- In 2023 worden bestuursverkiezingen gehouden. Dit vraagt inspanning voor de organisatie ervan en biedt kansen om het waterschap nog beter zichtbaar te maken bij de burgers en stakeholders.
- De invoering van de Omgevingswet zal een half jaar later dan gepland plaatsvinden op 1 januari 2023. Deze verdere vertraging heeft voor ons waterschap geen grote impact. Nieuwe manieren van samenwerken binnen onze organisatie (hybride werken) en daarbuiten (omgevingsgericht) zullen zich de komende jaren verder ontwikkelen.

- Voor het herstel en modernisering van het hoofdkantoor is er een gedeeld beeld over de achtergronden, visie en onderbouwing. De fysieke werkzaamheden worden uitgevoerd in 2023. Hierna kunnen we veel wendbaarder inspelen op veranderingen in bezettingsgraad, functies en gebruik.

7.1 DIGITALE TRANSFORMATIE

WAT STAAT ER IN HET WBP

De digitale transformatie raakt de kern van ons werk. Ontwikkelingen op het gebied van onder andere datatechnologie, sensing en satellietdata zorgen voor nieuwe kansen en verwachtingen. Onze legitimiteit wordt steeds meer bepaald door ons vermogen om snel, begrijpelijk en betrouwbaar informatie en kennis over water te produceren en te delen, en daarbij ethische aspecten en informatieveiligheid zorgvuldig mee te wegen. We staan aan de lat om te zorgen dat we een antwoord hebben op de wettelijke vereisten en maatschappelijke verwachtingen. We zetten technologie dáár in waar dat van toegevoegde waarde is voor de samenleving en ons werk. Het gebruiken van de juiste informatie in ons werk is niet vrijblijvend. Onze inwoners verwachten navolgbare beslissingen en krijgen steeds meer een gelijkwaardige informatiepositie.

2023 OP HOOFDLIJNEN

Digitalisering leidt tot veranderingen in ons werk. Wetgeving, nieuwe vormen van samenwerking met de buitenwereld, meer technische mogelijkheden en complexe uitdagingen als klimaatverandering, de overgang naar een circulaire economie en een veranderende arbeidsmarkt vormen de ingrediënten van de digitale transformatie. Het waterschap werkt aan een datage driven, slagvaardige en doelgroepgerichte organisatie. In 2023 zetten we vervolgstappen op vier ontwikkel-

lijnen die in 2021/2022 vorm hebben gekregen. We richten de blik op onze omgeving én ontwikkelen intern door. Dataprojecten leveren een concrete bijdrage aan de organisatiedoelstellingen, en we werken aan de implementatie van wetgeving en randvoorwaarden.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE ORGANISATIE

We willen een goede partner zijn in **digitale samenwerking**: transparante en betrouwbare dienstverlening bieden en omgevingsgericht werken. Dit wordt zowel binnen als buiten het waterschap steeds intensiever, met steeds geavanceerder digitale technologie ondersteund. Wetgeving leidt deze ontwikkelingen in goede banen, en zorgt dat belangrijke rechten en plichten geborgd worden. In 2023 ronden we de organisatiebrede optimalisatie van interne digitale samenwerking met de implementatie van het Microsoft365 platform af. We implementeren een aanpak en voorziening om eenvoudiger uitwisseling van geo-data rond de uitvoering van projecten te faciliteren. We werken toe naar heldere afspraken en standaarden wat betreft de wijze van digitaal samenwerken. Vanuit Bedrijfsvoering wordt een vervolgstap gezet in de ontwikkeling van het klantportaal 'Mijn WRIJ' als ingang voor al onze klantprocessen.

In 2023 zetten we verschillende vervolgstappen op het vlak van **waterinformatie en datagedreven werken**. We gaan aan vanuit de programma's Watersystemen en Afvalwaterketen samen aan de slag met 'zicht op elke druppel', zodat we met behulp van meetgegevens en datatechnologie een bijdrage leveren aan het slim aangaan van onze grote uitdagingen, bijvoorbeeld op het gebied van klimaatverandering, gezonde leefomgeving (Water op maat), circulaire economie en energietransitie. Daarnaast werken we binnen het datalab aan nieuwe dataproducten (droogteaanpak, verhogen effluentkwaliteit, verlagen energieverbruik). Organisatiebreed brengen we in kaart welke stappen we te zetten hebben op het vlak van datakwaliteit en datagovernance.

Digitalisering leidt tot nieuwe uitdagingen op het vlak van **informatieveiligheid, privacy en ethiek**. Hierop sturen we vanuit bedrijfsvoering. We vergroten onze digitale weerbaarheid door, in samenwerking met andere waterschappen via Het Waterschapshuis, onze mogelijkheden voor monitoring en respons uit te breiden. Daarnaast verbeteren we onze digitale weerbaarheid door intern, organisatiebreed, te werken aan de betrokkenheid van iedereen in de organisatie (opleiding, voorlichting, awareness), door risico's te inventariseren en (op basis hiervan) ons voor te

bereiden op cyberincidenten. Wettelijke eisen aan informatieveiligheid en privacy borgen we in processen en werkafspraken. We zorgen zo voor rechtmatige verwerking van persoonsgegevens en goede sturing op en verantwoording over digitalisering. We houden aandacht voor ethische kaders rond de toepassing van innovatieve digitale technologie en sluiten landelijk aan bij relevante kennisnetwerken.

Tot slot werken we aan een **toekomstgerichte organisatie** waarin digitale transformatie een belangrijke rol speelt. We brengen de gevolgen van digitale transformatie voor ons werk en onze werkprocessen in beeld aan de hand van concrete cases uit de programma's. En vertalen we dat naar de taken voor medewerkers en de benodigde vaardigheden. Aan de hand van de opbrengst van pilots in 2022 maken we voor 2023 een vervolgaanpak om deze veranderingen in beeld te brengen. Parallel daaraan wordt vanuit het programma bedrijfsvoering het instrumentarium (de e-learning omgeving) ontwikkeld. Beide trajecten dragen bij om 'de lerende organisatie' te faciliteren en meesterschap bij de medewerkers nog verder te stimuleren.

Daarnaast richten we ons als toekomstgerichte organisatie op het verbeteren van de governance van de 'digitale organisatie' die zich continu ontwikkelt, bijvoorbeeld op het vlak van informatiemanagement en architectuur.

7.2 OMGEVINGSWET 2023 OP HOOFDLIJNEN

De Omgevingswet vraagt een essentieel andere kijk op maatschappelijke vraagstukken. De burger moet zijn vragen over de omgeving zoveel mogelijk via één loket kwijt kunnen en komt veel meer centraal te staan. Het adagium 'nee, tenzij' wordt vervangen door een 'ja, mits'. De wet biedt ons instrumenten en mogelijkheden om meer aan de voorkant aanwezig te zijn. We moeten meer integraal kijken en in mogelijkheden denken.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE ORGANISATIE

De Omgevingswet vraagt ons om meer aan afstemming te doen aan de voorkant. Met onze omgeving en ketenpartners. We versterken onze participatie doordat er een breed gedragen participatiebeleid wordt vastgesteld en deze wordt geïmplementeerd in de organisatie. De Omgevingswet vraagt ook wat van ons op het digitale vlak. Dit betekent dat verscheidene medewerkers met het Digitale Stelsel Omgevingswet moeten gaan leren werken. Als waterschap willen we met de inwerkingtreding van de wet over een waterschapsverordening beschikken. In 2023 wordt gestart met het

beleidsrijker maken hiervan. Dit vraagt om beleidsontwikkeling en de vertaling van beleid naar regels en de inzet van meerdere organisatieonderdelen.

Per 1 januari 2023 zijn we klaar voor de Omgevingswet maar we zijn er nog niet klaar mee. De lijnorganisatie is aan zet voor het verder brengen van onze opgaven t.a.v. de Omgevingswet en werken aan het bereiken van de doelen van de Omgevingswet. In de eerste periode van 2023 wordt er ondersteuning geboden aan de organisatie op dit vlak. Ook verwachten we meer trainingen en opleidingen voor medewerkers op het vlak van houding en gedrag.

7.3 CONTINUE ORGANISATIEONTWIKKELING 2023 OP HOOFDLIJNEN

We zijn meer samen met anderen en in een netwerk werken. Ook verandert de uitvoering van ons watterwerk, alleen al door de klimaatverandering en de digitalisering. De belangrijkste factor die het verschil gaat maken tussen falen en succes is het explicieter maken van keuzes, het beter prioriteren en sturen. De grootste uitdaging in 2023 is om bij dit alles de integraliteit te bewaken, steeds het meervoudig perspectief te hanteren. Daarnaast is het essentieel dat onze medewerkers zich continu (blijven) ontwikkelen en dat we hen in staat stellen hun talenten ten behoeve van ons waterschap goed in te zetten. Ook dienen we in een lastige arbeidsmarkt meer dan ooit een aantrekkelijke werkgever te blijven, die medewerkers weet te boeien en te binden.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE ORGANISATIE

Directie en management trekken samen op in het organisatieontwikkelingsproces. Het explicieter maken van keuzes en het beter sturen en prioriteren is daarbij een dominant thema. Het explicieter in beeld brengen van de verschillende sturingslijnen en het extra investeren in kennis en vaardigheden op het gebied van opdrachtgeverschap en opdrachtnemerschap zijn daarbij belangrijke aandachtspunten. Daarnaast is extra aandacht voor de rol op het gebied van kaderstelling en beleid binnen Bedrijfsvoering.

Verder wordt gewerkt aan het in beeld brengen van 21-eeuwse vaardigheden en de effecten van digitalisering voor functies (zie ook paragraaf 7.1).

De krapte op de arbeidsmarkt neemt in hoog tempo toe. Ook binnen onze organisatie doet de personele krapte zich op onderdelen steeds meer voelen. Het aanvalsplan arbeidsmarkt - dat in het najaar 2022 wordt opgeleverd - zal in 2023 worden geïmplementeerd. Daarbij is aandacht voor de doorontwikkeling van onze eigen medewerkers, het bereiken van de

juiste doelgroepen op de externe arbeidsmarkt en het verder optimaliseren van onze arbeidsmarktcommunicatie. Ook aspecten van beloning worden daarbij in ogenschouw genomen.

7.4 OVERIGE DOELSTELLINGEN BEDRIJFSVOERING 2023 OP HOOFDLIJNEN VLOERCONSTRUCTIE

De versterking van de vloeren van het hoofdkantoor, het uitvoeren van noodzakelijk onderhoud en het moderniseren en wendbaar maken van de kantoorinrichting zijn in één project ondergebracht. Het krediet bedraagt € 7,93 mln. op basis van prijspeil 2020. Na het afronden van het project kan het kantoor weer volledig benut worden, is de technische installatie up-to-date en is het kantoorconcept pas gemaakt op het hybride werken.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE ORGANISATIE

In 2023 wordt door de aannemer begonnen met de werkzaamheden per etage. Na afronding van de constructieve en technische werkzaamheden wordt een etage opgeleverd conform het ontwerp van het definitieve huisvesting concept.

2023 OP HOOFDLIJNEN HUISVESTING

De organisatie verandert en de werkwijze van de medewerkers verandert hierin mee. Men past andere werkvormen, werkmethoden en hybride vergaderen toe. Hierdoor en door hybride werken sinds Corona is heroriëntatie op het kantoorgebruik noodzakelijk. Het huisvestingconcept is onderdeel van het project waarin tevens het herstel van de vloerconstructie valt.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE ORGANISATIE

Om het project te kunnen realiseren is ondersteuning nodig van medewerkers die gedurende het project participeren in deelprojectgroepen.

2023 OP HOOFDLIJNEN STRATEGISCH ORGANISATIE- EN PERSENEELSPROGRAMMA

De ontwikkelstrategie van de thema's in het Strategisch Organisatie en Personeelsprogramma is gericht op betrokkenheid van medewerkers en het versterken van een integraal en lerend perspectief waarmee de medewerkers in staat worden gesteld zich de nieuwe vaardigheden eigen te maken en daarmee de ontwikkelingen vorm kunnen geven.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE ORGANISATIE

In het kader van het aanvalsplan arbeidsmarkt is een beeld geschetst van de personele groei in de komende jaren en natuurlijke uitstroom. Daarnaast hebben we zicht ontwikkeld op het interne potentieel binnen de organisatie. Tijdens de periode van corona lag veel accent op de continuïteit van de werkzaamheden binnen het waterschap. Inspanningen op het gebied van opleiding en ontwikkeling vonden in beperkte mate plaats. Mede gelet op de ontwikkeling van de arbeidsmarkt is een grotere investering in opleiding en ontwikkeling van onze medewerkers cruciaal. Een deel van onze toekomstige vraag zal immers door onze interne arbeidsmarkt moeten worden ingevuld. Van belang is dat medewerkers ook voldoende tijd en gelegenheid ervaren om aan opleiding en ontwikkeling te werken. De continue dialoog tussen medewerker en leidinggevende en het persoonlijk opleidingsbudget faciliteren daarbij.

2023 OP HOOFDLIJNEN WEEET VAN WATER

In plaats van focussen op waterbewustwording van onze inwoners en bedrijven, focussen we vooral op hen daadwerkelijk in beweging te krijgen: waterbewust handelen. Dat vraagt niet alleen van het waterschap inzet, maar ook van inwonersbedrijven, gemeenten en andere overheden. Samenwerking en het versterken van het netwerk is essentieel, zowel intern als extern.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN BINNEN DE ORGANISATIE

Om van Weet van Water een succes te maken is brede inzet van de organisatie nodig. De organisatie wordt actiever opgezocht om aan te haken. Zowel op inhoud als op netwerkversterking als op fysieke ondersteuning (bijvoorbeeld meedoen met acties of klimaat lessen verzorgen).

2023 OP HOOFDLIJNEN EDUCATIE

We gaan een nieuw educatiebeleid opstellen. We zorgen daarin voor meer focus op doelgroepen en aanbod.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE ORGANISATIE

We hebben vooronderzoek gedaan waarbij intern en extern input verwerkt is. Samen met het bestuur gaan we ons ambitieniveau bepalen. Los daarvan is het van belang dat de nieuwe strategie organisatiebreed gedragen wordt. Collega's zijn nodig om van de strategie een succes te maken.

2023 OP HOOFDLIJNEN WET OPEN OVERHEID

De Wet Open Overheid is de opvolger van de Wet

openbaarheid van bestuur en regelt de passieve en actieve openbaarmaking. Ook stelt deze wet regels aan de informatiehuishouding van het waterschap. De passieve openbaarmaking (op verzoek) is op 1 mei 2022 in werking getreden. Op 1 januari 2023 wordt voor het waterschap verplicht om de eerste vier categorieën documenten actief uit eigen beweging openbaar te maken.

Voor de uitvoering van nieuwe verplichtingen en de instandhouding ervan heeft het rijk een geldelijke compensatie beschikbaar gesteld. Het waterschap heeft deze compensatie aangevraagd en het eerste bedrag is in 2022 al ontvangen. Het waterschap zal jaarlijks tot en met 2026 een financiële tegemoetkoming ontvangen. Voor 2023 bedraagt dit bedrag € 43.500. De verwachting is dat dit bedrag de kosten zal dekken voor de uitvoering van de verplichtingen in 2023.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE ORGANISATIE

Om te voldoen aan de verplichting van actieve openbaarmaking moeten standaarden aan onze systemen worden geactualiseerd en intern werkprocessen hierop aangepast worden. Vanaf 1 januari 2023 zal naar verwachting het landelijke systeem voor overheidsinformatie (PLOOI) live gaan. Hierop zal het waterschap aangesloten moeten worden. Het waterschap zal inzetten op bewustwording en kennisvergroting van de eigen medewerkers door het aanbieden van opleidingen. Deze acties worden in 2022 al opgestart, maar zullen verder worden opgepakt in 2023.

2023 OP HOOFDLIJNEN SUBSIDIES

Aan het Nederlands Watermuseum zal in 2023 een financiële bijdrage van € 120.000 worden gedaan. Aan de Stichting tot behoud van Veluwe Sprengen en Beken zal in 2023, evenals de voorgaande jaren, een financiële bijdrage van € 950 worden gedaan. Deze bijdragen maken onderdeel uit van de Begroting 2023. Het waterschap stelt voor het begrotingsjaar 2023 € 44.000 beschikbaar voor subsidieverlening. Conform artikel 1.2 van de subsidieverordening is dit het subsidieplafond als bedoeld in artikel 4.22 van de Awb.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE ORGANISATIE

Nieuwe subsidieaanvragen worden aan de subsidieverordening getoetst en teruggekoppeld met een subsidiebeschikking.

2023 OP HOOFDLIJNEN DUURZAAM FINANCIËEL BELEID

In het kader van het afbouwen van de schuld en het inzetten van de bestemmingsreserve DFB is besloten om te kiezen voor een nieuw afschrijvingsbeleid. Hierbij zal het componentenstelsel voor het waterschap

worden ingevoerd. Een aantal componenten zullen blijven bestaan en niet aangepast worden qua afschrijvingstermijn. Een aantal nieuwe componenten worden met ingang van het kalenderjaar 2023 toegepast. Hierbij is de grootste wijziging de toevoeging van de componenten civiel, elektrotechnisch en mechanisch. Hierbij is het afschrijvingstermijn voor de civiele component 50 jaar en voor de componenten elektrotechnisch en mechanisch 15 jaar. Dit zal voor de komende jaren ervoor zorgen dat de balanspositie wordt verkort en de verhoogde kapitaalslasten worden gedekt uit de bestemmingsreserve DFB.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE ORGANISATIE

Het nieuwe afschrijvingsbeleid wordt bekrachtigd en de organisatie zal meegenomen worden in hoe om te gaan met deze nieuwe systematiek van afschrijven. Met name bij nieuw op te starten projecten zal de verdeling over de vernieuwde componenten moeten worden beschreven en gemonitord.

2023 OP HOOFDLIJNEN RISICOMANAGEMENT

Binnen bedrijfsvoering worden mogelijke risico's steeds actief gemonitord, opkomende risico's worden tijdig onderkend. Waar mogelijk (dit is afhankelijk van het type risico) worden risico's gemitigeerd met passende maatregelen. De hands-on ondersteuning wordt voortgezet. Daarnaast wordt het vakspecialistisch netwerk actief onderhouden (hWh, andere risicomangers in de sector).

In paragraaf 9.4.1 Risicomanagement zijn de verwachte risico's samengevat in één overzicht.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN IN DE ORGANISATIE

De hands-on ondersteuning wordt voortgezet. Medewerkers worden uitgedaagd risicogericht werken onderdeel te maken van hun werk en worden hierbij geholpen door de risicomanager. De risicomanager geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de organisatie en het management.

HOOFDSTUK 8

Exploitatiebegrotingen

HOOFDSTUK 8

EXPLOITATIE- BEGROTINGEN

8.1 BEGROTING NAAR PROGRAMMA'S

bedragen in € 1.000

	Begroting 2022	Prognose 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Programma Veiligheid	10.488	10.561	10.965	11.545	12.011	12.245
Programma Watersystemen	47.348	47.246	52.462	54.905	56.701	58.217
Programma Afvalwaterketen	55.996	56.307	64.696	64.400	65.519	67.440
Netto kosten programma's	113.832	114.114	128.123	130.850	134.231	137.902
Dekkingsmiddelen	110.333	113.530	121.447	127.115	132.608	137.552
Operationeel resultaat	-3.499	-584	-6.676	-3.735	-1.623	-350
Dividenden	4.300	5.427	4.300	4.300	4.300	4.300
Resultaat voor bestemmen	801	4.844	-2.376	565	2.677	3.950
Inzet BR Huisvesting	347	0	611	628	614	0
Inzet BR DFB	173	173	1.199	299	867	1.483
Resultaat na inzet BR	1.321	5.017	-566	1.492	4.158	5.433
Bestemmen reserve DFB	1.321	1.905	79	1.581	4.158	5.433
Bestemmen vrije reserve *)	0	3.112	-645	-89	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0

*) Toevoeging/onttrekking aan reserves is het saldo van de dekkingsmiddelen verminderd met de netto kosten programma's. Eventuele verschillen zijn het gevolg van afrondingen.

8.2 BEGROTING NAAR KOSTENDRAGERS – TAKEN

bedragen in € 1.000

	Begroting 2022	Prognose 2022-2	Begroting 2023	Watersys- teembeheer	Zuiverings- beheer
61-Planvorming	3.478	3.478	3.910	3.202	708
62-Aanleg en onderhoud waterkeringen	8.043	8.032	8.273	8.273	0
63-Inrichting en onderhoud watersystemen	23.043	23.514	25.338	25.338	0
64-Bouw en exploitatie zuiveringstechn. werken	42.980	44.337	50.495	0	50.495
65-Inrichting en onderhoud vaarwegen	0	0	0	0	0
66-Vergunningverlening en handhaving keur	1.486	1.452	1.608	1.608	0
67-Beheersen van lozingen	1.516	1.741	1.534	1.308	226
68-Heffen en invorderen	3.929	3.537	3.575	1.732	1.843
69-Bestuur en externe communicatie	3.816	3.807	3.696	1.663	2.033
60-Centrale ondersteuning	24.693	25.672	28.454	19.661	8.793
Onvoorzien	848	283	1.242	642	600
Incidentele lasten	0	0	0		
Incidentele baten	0	1.739	0		
Dotatie voorz. arbeidsgerelateerde verplichtingen	0	0	0	0	0
Netto lasten	113.832	114.114	128.123	63.427	64.696
Belastingopbrengsten	113.115	116.058	124.183	64.218	59.965
Kwijtschelding	2.442	2.146	2.326	775	1.551
Oninbaar	339	382	410	137	273
Netto belastingopbrengsten	110.333	113.530	121.447	63.306	58.141
Operationeel resultaat	-3.499	-584	-6.676	-121	-6.555
Dividenden	4.300	5.427	4.300	0	4.300
Resultaat voor bestemmen	801	4.844	-2.376	-121	-2.255
Inzet BR Huisvesting	347	0	611	333	278
Inzet BR DFB	173	173	1.199	-133	1.332
Resultaat na inzet BR	1.321	5.017	-566	79	-645
Bestemmen reserve DFB	1.321	1.905	79	79	0
Bestemmen vrije reserve *)	0	3.112	-645	0	-645
Resultaat na bestemmen	0	0	0	-0	0

*) Toevoeging/onttrekking aan reserves is het saldo van de netto belastingopbrengsten verminderd met de netto kosten. Eventuele verschillen zijn het gevolg van afrondingen.

8.3 BEGROTING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN

bedragen in € 1.000

	Begroting 2022	Prognose 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Lasten						
Rente	8.392	8.392	8.313	8.313	8.189	8.172
Afschrijving	23.072	22.265	23.352	25.883	27.408	28.528
Personeelslasten	39.800	40.503	43.053	44.838	46.361	47.734
Gebruiksgoederen	2.240	1.943	1.984	2.029	2.051	2.100
Verbruiksgoederen	2.220	2.863	2.778	2.767	2.789	2.808
Energie	5.246	5.038	11.132	9.270	9.572	9.707
Huren/pachten etc.	989	810	1.255	1.290	1.335	1.379
Verzekeringen/belastingen	698	1.114	880	898	916	934
Onderhoud door derden	11.501	13.057	13.755	13.892	14.131	14.413
Overige diensten en bijdragen door/aan derden	26.473	26.839	27.385	27.455	27.780	28.400
Kwijtschelding	2.442	2.146	2.326	2.435	2.546	2.659
Oninbaar	339	382	410	429	447	464
Onvoorzien	848	283	1.242	1.300	1.356	1.407
Incidentele lasten	0	0				
Dotatie voorz. arbeidsgerelateerde verplichtingen	0	0	0	0	0	0
Inzet educatie is beleven	0					
Inzet innovatiefonds	0					
Subtotaal	124.261	125.634	137.863	140.799	144.881	148.705
Baten						
Dividenden	4.300	5.427	4.300	4.300	4.300	4.300
Rente hypotheek u/g	210	212	182	87	78	69
Baten salarissen sociale lasten	3	616	4	4	4	4
Geactiveerde personeelslasten	5.015	5.106	5.106	5.139	5.172	5.172
Opbr. goederen, werken en diensten voor derden	388	657	781	897	1.423	1.433
Opbrengst uit eigendommen	108	108	110	113	115	117
Bijdragen van derden	1.922	554	821	844	865	885
Dekkingsmiddelen, belastingen	113.115	116.058	124.183	129.980	135.601	140.675
Incidentele baten	0	1.739				
Subtotaal	125.061	130.477	135.487	141.364	147.558	152.655
Resultaat voor bestemmen	801	4.844	-2.376	565	2.677	3.950
Inzet BR Huisvesting	347	0	611	628	614	0
Inzet BR DFB	173	173	1.199	299	867	1.483
Resultaat na inzet BR	1.321	5.017	-566	1.492	4.158	5.433
Bestemmen reserve DFB	1.321	1.905	79	1.581	4.158	5.433
Bestemmen vrije reserve *)	0	3.112	-645	-89	0	0
Resultaat na bestemmen	0	0	0	0	0	0

*) Toevoeging/onttrekking aan reserves is het saldo van de baten verminderd met de lasten. Eventuele verschillen zijn het gevolg van afrondingen.

HOOFDSTUK 9

Verplichte paragrafen

HOOFDSTUK 9

VERPLICHTE PARAGRAFEN

9.1 UITGANGSPUNTEN EN NORMEN

FINANCIËLE UITGANGSPUNTEN

De financiële uitgangspunten in de Begroting 2023 en de Meerjarenraming 2023-2026 wijkt op de parameter loonkostenstijging personeel af van de uitgangspunten zoals genoemd in de Perspectievennota 2023-2026. Deze is geactualiseerd met de laatste inzichten van de arbeidsmarkt. De indexering gaat voor de jaren 2023 en 2024 van 3% naar 3,5%. De uitgangspunten in deze begroting en meerjarenraming zijn:

	Begroting 2022	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Rente omslagpercentage	2,21%	2,36%	2,33%	2,23%	2,10%	2,04%
Loonkostenstijging personeel	3,00%	3,00%	3,50%	3,50%	3,00%	3,00%
Inflatie overige kosten	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

AFSCHRIJVINGSTERMIJNEN EN WIJZE VAN AFSCHRIJVEN

Investerings met afgegeven uitvoeringskredieten tot en met begrotingsjaar 2022 worden middels de onderstaande afschrijvingstermijnen geactiveerd. De investeringen worden lineair afgeschreven, gebaseerd op de te verwachten levensduur, wat tevens de maximum afschrijvingsjaren zijn.

Immateriële vaste activa	# jaren
Bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma (afschrijvingsjaren gewijzigd m.i.v. 2020)	20
Bijdrage aan activa van derden	35
Bestuursverkiezingen (wordt m.i.v. 2023 niet meer geactiveerd)	4
Overige immateriële vaste activa	5
Materiële vaste activa	
Waterkeringen, incl. aankoop grond en kunstwerken	50
Watergangen, incl. aankoop grond, kunstwerken en waterbodemsaneringen	35
Persleidingen	35
Gemalen incl. grond en bouwkundig/elektrisch en mechanisch	35
Baggeren watergangen en vaarwegen	diverse
Rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) incl. grond en bouwkundig/elektrisch en	35
Kantoorgebouwen en werkplaatsen, incl. grond en bouwkundig/elektrisch en	35
Bruggen en wegen	50
Inventaris (kantoren en werkplaatsen)	10
Tractie (auto's, boten en machines)	7
Automatisering (hard- en software)	5
Overige gronden (niet als infrastructuur)	Geen

Met ingang van begrotingsjaar 2023 wordt het afschrijvingsbeleid van het waterschap geactualiseerd. De investeringen waarvan het uitvoeringskrediet vanaf 2023 wordt afgegeven, worden in verschillende componenten ingedeeld met ieder zijn eigen afschrijvingstermijn. Er ligt geen relatie tot de oude gehanteerde afschrijvingstermijnen aangezien deze niet uit componenten bestond maar uit een gewogen gemiddelde van de totale investering. De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de verwachte gemiddelde economische levensduur en worden lineair afgeschreven. De onderstaande afschrijvingsjaren zijn het maximum van de componenten.

Immateriële vaste activa		# jaren
Bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma (afschrijvingsjaren gewijzigd m.i.v. 2020)		20
Bijdrage aan activa van derden		35
Bestuursverkiezingen (wordt m.i.v. 2023 niet meer geactiveerd)		4
Overige immateriële vaste activa		5
Materiële vaste activa		
Waterkeringen (incl. aankoop grond horende bij de investering) en kunstwerken		50
Watergangen (incl. aankoop grond horende bij de investering) en waterbodemsaneringen		35
Baggeren watergangen		diverse
Bruggen en wegen		50
Inventaris (kantoren en werkplaatsen)		10
Tractie (auto's, boten en machines)		7
Automatisering (hard- en software)		5
Overige gronden (niet als infrastructuur)		Geen
Kunstwerken, persleidingen, gemalen, rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's), kantoorgebouwen, werkplaatsen en eventueel aangekochte gronden horende bij de investering.	Civil (bouwkundige werken)	50
	Mechanisch	15
	Elektrotechnisch	15
	Proces automatisering	15
	Overig	15

KAPITAALSLASTEN

De netto-kapitaalslasten stijgen ten opzichte van de Begroting 2022 met ongeveer € 0,2 mln. De afschrijvingslasten stijgen ten opzichte van 2022 met ca. € 0,3 mln. als gevolg van de geactualiseerde kasritmes. De rentelasten dalen met ca. € 0,1 mln.

DIVIDENDEN

In de Begroting 2023 wordt rekening gehouden met € 4,3 mln. aan dividendinkomsten. Van de Nederlandse Waterschapsbank verwachten we € 4,0 mln. en van Waterstromen B.V. € 0,3 mln. aan dividend. Het dividend van de Nederlandse Waterschapsbank wordt rekening houdend met de doorrekening van de lasten en baten (tarieven) verdeeld over de waterschapstaken. Het dividend van Waterstromen B.V. komt volledig ten gunste van de taak Zuiveringsbeheer.

Er wordt nog geen rekening gehouden met een dividenduitkering vanuit de Wind B.V. Hiervoor dient eerst voldoende winst te worden gemaakt en rekening te worden gehouden met de uitkering aan de omgeving. Bij voldoende weerstandskapitaal kan op termijn dividend uitgekeerd worden aan de 100% aandeelhouder. Wanneer daar zekerheid over is zal deze dividendstroom ingerekend worden in de meerjarenraming.

PERSONEELSLASTEN

De personeelslasten zijn berekend op basis van 476 fte inclusief 8 fte in het kader van de Participatiewet. Hierin is de formatieve groei in het kader van het Strategisch Organisatie- en Personeelsprogramma (zie paragraaf 7.4) opgenomen. Uitgangspunt is dat het begrotingsjaar 2023 voor personeelslasten voor loon-, pensioenen overige personeelsontwikkelingen met 3,5% wordt geïndexeerd.

OVERIGE LASTEN

De overige lasten stijgen t.o.v. de Begroting 2022 met circa € 10,5 mln. De grote lastenstijging is reeds aangegeven bij de PPN 2023-2026 als gevolg van onze doelstellingen, de opgaven en de landelijke macro-economische ontwikkelingen die op ons waterschap afkomen. Met name de onzekerheid en de volatiele prijzen op de grondstoffen- en energiemarkt zijn debet aan deze verdere stijging. Dat laatste zet door waardoor de verwachte lasten, met name de elektra, hoger uitvallen dan bij de PPN aangenomen. De elektralasten zijn voor 90% van het verwacht verbruik in 2023 contractueel aangegaan. Ook de prijzen van andere grondstoffen en onderdelen vallen hoger uit.

ONVOORZIEN

Op grond van artikel 99, lid 2 van de Waterschapswet bevat de begroting mede een bedrag voor onvoorziene uitgaven. Dit zijn uitgaven waarvan de aard en omvang nog niet zijn in te schatten. Het staat het waterschap vrij de hoogte van dit bedrag te bepalen voor de begroting. De post Onvoorzien is met ingang van begrotingsjaar 2019 gekoppeld aan de verwachte belastingopbrengsten. In begrotingsjaar 2023 is hiervoor 1,0% (€ 1,2 mln.) van de heffing geraamd.

9.2 LOPENDE EN VOORGENOMEN INVESTERINGEN

De lopende en voorgenomen investeringen zijn in de programma's opgenomen. Het beschikbaar stellen van de investeringskredieten geschiedt door het bestuur op basis van afzonderlijke investeringsvoorstellen.

Investeringsvolume per programma	bedragen in € 1.000					
	Begroting 2022	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Waterveiligheid	8.844	8.062	9.601	9.179	8.955	8.001
Watersystemen	12.141	7.008	13.805	12.773	12.358	13.295
Waterketen	13.047	8.504	18.221	19.788	16.831	7.510
Totaal programma's	34.033	23.574	41.626	41.739	38.144	28.806
Vaarwegen	915	0	0	0	0	0
Totaal programma's incl. Vaarwegen	34.948	23.574	41.626	41.739	38.144	28.806
PPN 2023-2026	34.948	28.707	44.431	43.051	37.458	28.535

In bijlage 4 worden de investeringsvolumes per programma weergegeven.

9.3 FINANCIERING

WET FINANCIERING DECENTRALE OVERHEDEN

Wanneer Waterschap Rijn en IJssel vreemd vermogen aantrekt, is het gebonden aan de financieringsvoorschriften die zijn vastgesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido).

De Wet Fido heeft, kort gezegd, tot doel een solide financiering en de kredietwaardigheid van de decentrale overheden te bevorderen. Om die doelstellingen te toetsen hanteert de wet twee instrumenten:

- de kasgeldlimiet om het renterisico te beperken bij financiering met kort geld (< 1 jaar);
- de renterisiconorm om het renterisico te beperken bij financiering met lang geld (> 1 jaar).

De kasgeldlimiet geeft aan tot welk bedrag lagere overheden hun activiteiten met 'kort geld' mogen financieren. Voor waterschappen is die limiet bepaald op 23% van het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet bedraagt € 31,7 mln. in 2023 oplopend tot € 34,2 mln. in het jaar 2026.

De renterisiconorm is ingevoerd om de looptijden van langlopende leningen te spreiden en daardoor de renterisico's te beperken. Het bedrag aan aflossingen en het leenbedrag dat in aanmerking komt voor renteherziening mag de renterisiconorm niet overschrijden. Voor de waterschappen is deze norm bepaald op 30% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm bedraagt € 41,4 mln. in 2023 oplopend tot € 44,6 mln. in het jaar 2026.

TREASURY

Ook schrijft de Wet Fido voor dat lagere overheden een treasurystatuut moeten hebben. Het algemeen bestuur heeft in 2014 het in december 2011 vastgestelde Treasurystatuut Waterschap Rijn en IJssel aangepast. In het treasurystatuut is het beleidskader vastgelegd waarbinnen de treasuryfunctie wordt uitgeoefend. Volgens artikel 6.3 van het Treasurystatuut Waterschap Rijn en IJssel krijgt het college van dijkgraaf en heemraden de bevoegdheid leningen aan te trekken of middelen uit te zetten conform de bepalingen in de treasuryparagraaf. Het college kan conform artikel 7 van het treasurystatuut de lijndirecteur machtigen om de daadwerkelijke transacties te verrichten.

ONTWIKKELINGEN BINNEN EN BUITEN HET WATERSCHAP

De interne en externe ontwikkelingen die in 2023 en de volgende jaren van belang zijn voor de bedrijfsvoering zijn beschreven in de hoofdstukken 3 t/m 7. De kasstromen voor de exploitatie en de investeringen die hieruit voortvloeien, zijn vertaald in een liquiditeitsbegroting.

Op 15 maart 2016 heeft het algemeen bestuur mandaat verleend aan het college van dijkgraaf en heemraden om de vervallen vaste geldleningen tot en met 2023 te herfinancieren met uitgestelde stortingsdatum. In 2023 wordt de laatste van deze afgesloten leningen gestort. Het betreft een herfinanciering van € 26,4 mln. voor 40 jaar vast tegen een rentepercentage van 2,00%.

UITKOMSTEN LIQUIDITEITSBEGROTING

De liquiditeitsbegroting geeft de verwachte ontvangsten en uitgaven weer voor 2023. Als er geen leningen worden aangetrokken, is de financieringsbehoefte aan het einde van 2023 ca. € 31,9 mln. Hiervan is in 2017 een lening van € 26,4 mln. afgesloten met uitgestelde stortingsdatum, welk in juli 2023 wordt gestort. De resterende € 5,5 mln. zal worden gefinancierd door gebruik te maken van de ruimte in de rekening courant en met kasgeldleningen.

LENINGENPORTEFEUILLE

Naast het sturen op sluitende baten en lasten hanteert een waterschap een investeringsagenda.

Voor nieuwe investeringen moet geld worden geleend, als deze niet met eigen geld kunnen worden gefinancierd.

Daarmee ontstaan nieuwe schulden die jaarlijks oude leningen op bezit aflossen. Doordat het jaarlijkse investeringsvolume bij ons waterschap hoger is dan de jaarlijkse afschrijving op bestaande investeringen neemt de schuldpositie ieder jaar nog toe.

In 2023 moet € 25,6 mln. worden afgelost op de lopende leningen. Voor de periode 2023-2026 rekenen we met een renteomslag van 2,33% in 2023 aflopend naar 2,04% in 2026. Onderstaande tabel toont ter informatie de schuldpositie van het waterschap.

Ontwikkeling duurzame financiering

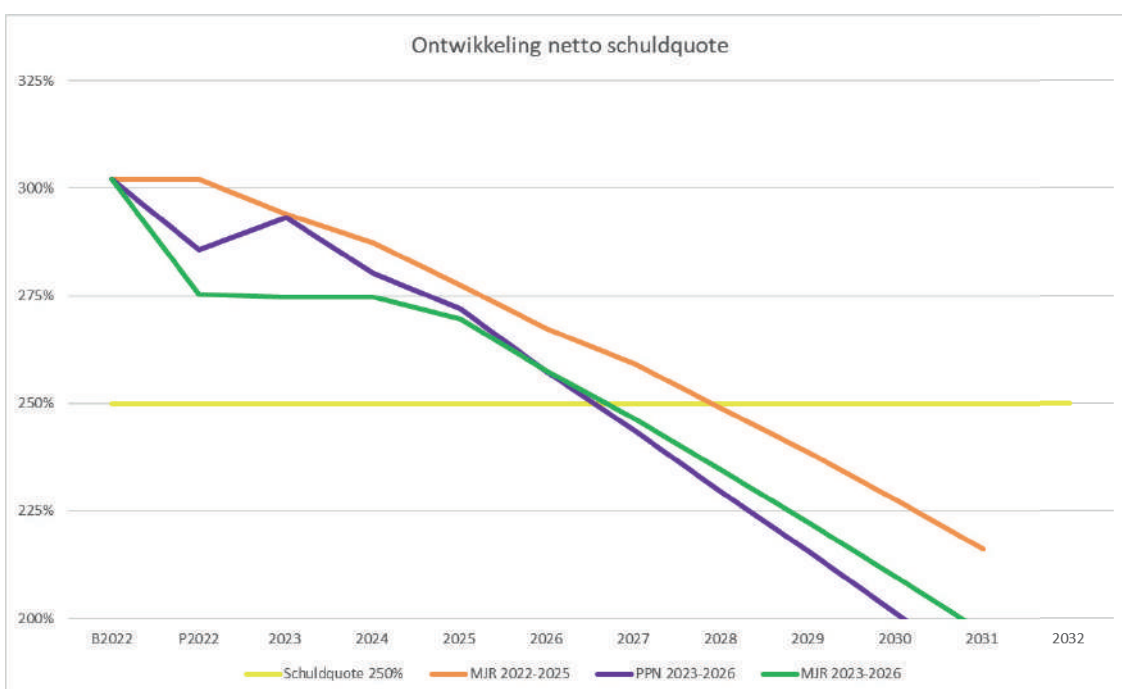
bedragen in € 1.000

	Begroting 2022	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Investeringsvolume	34.948	23.574	41.626	41.739	38.144	28.806
Vrijval kapitaallasten	23.072	22.265	23.352	25.883	27.408	28.528
Niet kostendekkende tarieven (uit reserve)	-801	-4.844	2.376	-565	-2.677	-3.950
Onttrekkingen aan voorzieningen	300	300	300	300	300	300
Ontwikkeling	11.375	-3.234	20.950	15.591	8.359	-3.372

Totale financiering op 31 december	333.238	312.601	333.551	349.142	357.501	354.129
---	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Ondanks dat de schuldpositie de komende jaren in absolute zin stijgt, in 2026 wordt een daling voorzien, is de verwachting dat de netto schuldquote (% schuld van de begroting) de komende jaren gaat dalen. Dit gebeurt mede door de inzet van de benodigde tariefstijging. De schuldquote daalt de komende planperiode tot 257%, dit is een daling van 45% ten opzichte van de Begroting 2022.

Schuld in % van de begroting (netto schuldquote)	Begroting 2022	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
stand eind van begrotingsjaar	302%	275%	275%	275%	270%	257%

9.4 RISICO'S, WEERSTANDSCAPACITEIT, BESTEMMINGSRESERVES EN VOORZIENINGEN

9.4.1 RISICOMANAGEMENT

In hoofdstuk 2 zijn in de teksten ook risico's aangegeven die van invloed kunnen zijn op de realisatie van onze doelen van de programma's en bedrijfsvoering. In onderstaande overzicht staan de belangrijkste (geselecteerde Top10) actuele risico's (risico's die nu verhoogde aandacht krijgen) op WRIJ-niveau samengevat in één overzicht. Het is een momentopname (foto), de aangegeven beweging is bepaald ten opzichte van het eerste traject van dit jaar.

De kleurenschaal geeft de zwaarte van het risico aan, dit is kwalitatief bepaald op basis van het huidige inzicht. Bij groen zijn we redelijk comfortabel, geel zit op de grens van het acceptabele, oranje vraagt om maatregelen voor zover dit mogelijk is, bij rood is sprake van een hoge urgentie.

De drie pijlers staan voor een verschil in handelingsperspectief. In lopende processen (linker pijler) kunnen risico's vermeden worden (de kans van optreden wordt verlaagd). Bij externe risico's (rechts) is er weinig invloed op de kans van optreden en wordt actie genomen om de impact te kunnen opvangen. Bij strategische keuzes (midden) wordt de balans gezocht tussen de verwachte opbrengst en de bijbehorende (bewust genomen) risico's.

In de tabel onder het overzicht wordt uitleg gegeven over ons actuele risicoprofiel en genomen maatregelen.

Risico in lopende processen (actief vermijden)	Risico bij strategische keuzes (bewust nemen)	Externe risico's (voorbereid zijn)
– Kosten HWBP: financiering en beheersing projecten i.r.t. subsidie-systeem ↓ Compliance aan wet: verbeterplan aantoonbaar rechtmatige inkoop vordert maar nog niet gereed	– Opgave en ambitie: veel hooi op de organisatie-vork (menskracht, financiering). ↑ Schone leefomgeving: waterschap behaalt haar KRW deelopgaves niet tijdig i.v.m. zoeken naar optimale keuzes en route ↓ Energieneutraal: onzekerheden (succes, reputatie) vergunningstraject wind Zutphen ↑ risico stijgt – risico onveranderd ↓ risico daalt	– Klimaatrobust: In de tijd toenemende overlast door droogte en extreme neerslag ↑ Economische omstandigheden: materialen, energie, aannemers, arbeidsmarkt, inflatie ↑ Projecten: vertraging / hogere kosten projecten door stikstof of PFAS problematiek – Informatieveiligheid: cyberaanval (ransomware, datadiefstal) ↑ Ruimtelijke ordening: is politieke discussie (NPLG) kans en/of vertragende factor bij gebiedsontwikkeling?

Naast het voornoemde en de tabel die weergeeft waar de risico's liggen is aangegeven dat, om niet alle risico's ten aanzien van de volatiele markt af te dekken middels tariefstijgingen, er voor het eerste begrotingsjaar een iets grotere risk appetite is. Omdat de volatiele marktomstandigheden twee kanten op kunnen werken zal er gedurende het jaar middels de bestuursrapportage over gecommuniceerd worden.

Risico	Impact	Uitleg	Handelingsperspectief
Kosten HWBP: financiering en beheersing projecten i.r.t. subsidie systematiek	Financieel	De HWBP-subsidiemethodiek maakt een goede beheersing extra belangrijk. Bij verschil van inzicht tussen HWBP-programmabureau en waterschap kan een korting op de toegekende projectsubsidie worden opgelegd, discussie hierover leidt tot vertraging en hogere kosten. Kostenoverschrijdingen bij projecten worden op ons waterschap afgewenteld. Hoge volatiliteit in prijzen voor energie en grondstoffen maken dit risico actueler.	“Op basis van de externe evaluatie Project Rijnkade en HWBP-organisatie wordt ons HWBP-programma verder geprofessionaliseerd. We blijven in dialoog met de landelijke HWBP-organisatie over de gehanteerde systematiek en over actuele risico's zoals prijsvolatiliteit (hardheidsclausule). Het blijft van belang om het college goed geïnformeerd te houden.”

Risico	Impact	Uitleg	Handelingsperspectief
Compliance aan de wet: verbeterplan aantoonbaar rechtmatige inkoop vordert maar nog niet gereed	Wetgeving, Reputatie	De externe accountant heeft over de jaren 2019, 2020 en 2021 een beperkende verklaring gegeven t.a.v. rechtmatigheid van inkoop. Hoewel verbetering zichtbaar is zijn we er nog niet in geslaagd om onder de vastgestelde grenzen van onrechtmatigheid te blijven. Voor 2022 is het beeld hoopvol maar nog niet zeker.	Het opgezette verbeterplan toont goede voortgang. Alles is erop gericht om over 2022 te voldoen aan de eisen voor rechtmatigheid, dit vraagt een bijdrage van vele units. Er wordt periodiek gerapporteerd aan het directieteam over de voortgang en vooruitzichten.
Opgave en ambitie: veel hooi op de organisatie-vork (menskracht, financiering)	Doelbereik	Ons waterschap heeft een uitgebreid palet aan doelen en eigen ambities, zoals uitgewerkt in het WBP. Het totaalpakket is erg groot voor onze organisatie (menskracht). Door hoge prijsniveaus is ook het kostenniveau hoog. Kansen (b.v. subsidies i.h.k.v. groeifonds) zijn onzeker.	Het WBP geeft richting (keuzes, prioriteiten) in grote lijnen. Op de hiervoor ge-eigende momenten in de P&C cyclus (PPN, Begroting) wordt discussie gevoerd over invulling en worden keuzes aan het bestuur voorgelegd.
Schone leefomgeving: waterschap behaalt haar KRW-deel-opgaves niet tijdig i.v.m. zoeken naar optimale keuzes en route	Doelbereik, Reputatie	Er zijn signalen dat de gezamenlijke KRW-opgave van betrokken overheden en organisaties niet voor 100% tijdig zal worden volbracht. Ons waterschap ligt nu op koers om onze individuele bijdragen (b.v. aanpassingen van enkele waterzuiveringen) tijdig te volbrengen, het traject vraagt wel om snelheid en dat stelt ons soms voor dilemma's.	We hebben te maken met lastige keuzes waar het afdwingen van de noodzakelijke snelheid (bijvoorbeeld bij grondverwerving) nadelige gevolgen kan hebben voor de goede samenwerking met de omgeving die voor ons waterschap ook bij andere opgaven van groot belang is.
Energieneutraal: onzekerheden (succes, reputatie) vergunningstraject wind Zutphen.	Doelbereik, Reputatie	Er is geen zekerheid dat nieuwe aanvraag succesvol zal zijn. Dat doet enerzijds iets met ons imago als waterschap en anderzijds kan dit betekenen dat we onze doelstelling energie-neutraliteit niet behalen.	In de communicatie wordt uitgelegd waarom we nieuwe aanvraag indienen. De noodzaak om als B.V. Nederland minder afhankelijk te worden van Russisch gas geeft de aanvraag wellicht wat extra "wind mee".
Klimaatrobuust in de tijd toenemende overlast door droogte en lokale extreme neerslag.	Doelbereik, Reputatie	Weersextremen raken ook ons gebied. In 2022 hebben we opnieuw te maken met extreme droogte, met consequenties voor ons gebied en voor ons waterschap. In 2021 is Limburg getroffen door extreme neerslag (waterbom) die ook in ons gebied zou kunnen voorkomen. Media en maatschappij kijken naar waterschappen voor het nemen van maatregelen, ook voor droogte.	"Een belangrijk deel van het WBP is gewijd aan klimaatrobuustheid. Maatregelen hebben veelal een lange termijn karakter, het handelingsperspectief op korte termijn is beperkt. Waar mogelijk worden maatregelen genomen om water vast te houden, de i.h.k.v. ED-DGI geplaatste stuwen lijken effect te hebben en kennen veel belangstelling. Geëvalueerd wordt wat extreem zware neerslag in ons gebied kan teweegbrengen en hoe we de effecten kunnen opvangen."
Economische omstandigheden: materialen, energie, aannemers, arbeidsmarkt, inflatie.	Doelbereik, Financieel	Macro-economische omstandigheden hebben een financiële impact en bemoeilijken bovendien de voortgang van onze projecten en activiteiten. Sommige materialen kennen zeer lange levertijden. Prijsniveaus zijn hoog en volatiel. Aannemers zijn steeds vaker niet bereid om aan te bieden. Gecombineerd geeft dit grote onzekerheid binnen de projectenportefeuille. Krapte op de arbeidsmarkt maakt het invullen van onze vacatures lastig, ook onze aannemers en adviesbureaus hebben hier last van. Op termijn kan hoge inflatie ons waterschap raken (woningmarkt, WOZ, oninbare belastingen).	De externe omstandigheden zijn niet beïnvloedbaar. Ons handelingsperspectief is erg beperkt, zeker bij activiteiten die onvertraagd doorgang moeten vinden. Waar relevant kunnen we onze keuzes (denk aan ontwerpkeuzes) aanpassen op prijsniveaus en beschikbaarheid van materialen. We besteden gericht aandacht aan het effectief werven én behouden van medewerkers.

Risico	Impact	Uitleg	Handelingsperspectief
Projecten: vertraging/ hogere kosten projecten door stikstof- of PFAS-problematiek	Doelbereik	De beperking van stikstofuitstoot geeft overal in de maatschappij grenzen. De huidige bouwvrijstelling m.b.t. stikstof biedt ons nu ruimte maar wordt mogelijk ingetrokken. Naast stikstofregels hebben projecten met grondverzet te maken met PFAS-wetgeving. Landelijk beeld is dat hierop bij projecten vaak (te) laat wordt geanticipeerd. Beide issues kunnen leiden tot vertraging van projecten en hogere kosten.	Onze projectorganisatie is nogmaals gewezen op beide aspecten. Onduidelijkheid ten aanzien van stikstof-regels vertaalt zich direct door naar onze zekerheid binnen onze (geprojecteerde) projecten. Er wordt gecheckt of het PFAS-risico op tijd in beeld is in onze projecten (b.v. HWBP).
Informatieveiligheid: cyberaanval (ransomware, data-diefstal).	Doelbereik, Financieel	In toenemende mate zien we dat organisaties geraakt worden door ransomware of andere vormen van aanvallen. De schade kan heel groot zijn, vooral als de organisatie door een aanval geheel stil komt te liggen. Van reputatieschade is vooral sprake indien de organisatie niet goed is voorbereid op het omgaan met een zich voordoend cyber-incident.	In 2022 is ons beleid t.a.v. cybersecurity geactualiseerd. Naast aandacht voor preventie (deur dicht houden) richt ons waterschap zich steeds meer op detectie en reactie mocht het toch een keer gebeuren. We volgen de richtlijnen voor overheden en vullen dat aan met een risico gestuurde afweging die samen met andere waterschappen wordt ontwikkeld. Tussentijdse toetsing (penetratietests, audits, rekenkameronderzoek) helpt ons om verdere verbetering te realiseren.
Ruimtelijke ordening: is politieke discussie (NPLG) kans en/of vertragende factor bij gebiedsontwikkeling?	Doelbereik	Nederland heeft te kampen met enkele problemen die samenkomen in vraagstukken over gebiedsinrichting. De politieke discussie en de inrichting van het Nationaal Plan Landelijk Gebied kan ons kansen bieden om onze doelen beter of sneller te bereiken. Het kan echter ook voor vertraging zorgen bij individuele projecten als vergevorderde plannen heroverwogen moeten worden.	Ons waterschap streeft naar een constructieve deelname aan de planvorming en naar passende invloed op het NPLG. We hebben deze mogelijkheid omdat de uitvoering vooral op regionaal gebied zal plaatsvinden in goed overleg tussen betrokken overheden en andere organisaties. Door de veelheid aan (soms tegenstrijdige) doelen en belangen zal de mate van invloed beperkingen kennen.

MITIGEREN, VERZEKEREN, ACCEPTEREN OF RESERVE

De paragrafen hieronder gaan in op risico's met een financiële impact die behoren tot de normale taakuitoefening en mogelijk dus ieder jaar kunnen optreden en daarom op een passende manier worden opgevangen. Bij voorkeur worden risico's vermeden of beperkt door operationele maatregelen (redundantie in installaties, goed beleid, procedures, opgeleid personeel, etc.). Waar mitigeren niet mogelijk of te duur is wordt overwogen om een risico te verzekeren, dit is niet altijd mogelijk of gunstig. De financiële impact van de restrisico's (niet gemitigeerd of verzekerd) moeten worden opgevangen vanuit onze reserves (weerstandscapaciteit).

9.4.2 WEERSTANDSCAPACITEIT

ALGEMEEN

Iedere organisatie krijgt te maken met onvoorziene omstandigheden en financiële tegenvallers. De Waterschapswet verlangt van waterschappen dat zij inzicht hebben in hun risico's en hun middelen om de financiële impact hiervan af te kunnen dekken zodat de kerntaken ongestoord kunnen doorlopen.

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de organisatie kan beschikken om financiële risico's die niet op enige andere manier zijn afgedekt (bijvoorbeeld via verzekeringen) op te kunnen vangen. Bij ons waterschap wordt de weerstandscapaciteit gevormd door de algemene reserves.

Andere opties zoals de post onvoorzien, bestemmingsreserves en het vermogen om in de toekomst meer belastingen te heffen worden in onze systematiek dus niet meegerekend in de weerstandscapaciteit.

Het weerstandsvermogen is een indicatie voor de mate waarin de organisatie wenst te beschikken over buffers om onverwachte financiële risico's op te vangen. Het wordt berekend als de ratio tussen beschikbare middelen en inge-

schat financieel risico. Het is een “voorzichtigheidsfactor”: als een organisatie kiest voor een hoog weerstandsvormogen worden meer middelen beschikbaar gehouden.

ONS RISICOPROFIEL

Risico's zijn niet altijd financieel van aard. In onze risicoparagraaf zijn actuele risico's opgenomen die een financieel of een ander karakter kunnen hebben (bijvoorbeeld reputatie, strategisch, etc.). Voor de bepaling van de gewenste weerstandscapaciteit wordt een apart register met financiële restrisico's (dus na genomen beheersmaatregelen) bijgehouden. Deze financiële risico's kunnen zowel tijdelijk als structureel van aard zijn. Afgelopen jaar hebben we ons risicoprofiel wederom geactualiseerd en dat heeft geleid tot een verhoging van onze weerstandscapaciteit en ons weerstandsvormogen.

ONS WEERSTANDSVORMOGEN

In de literatuur wordt een weerstandsvormogen tussen 1,0 en 1,4 als “voldoende” bestempeld, tussen 1,4 en 2,0 als “ruim voldoende”. Voor de komende periode hanteert ons waterschap een weerstandsvormogen van 1,4. Voorheen werd de grenswaarde van 1,0 aangehouden. Deze verhoging brengt tot uitdrukking dat in de huidige tijden een grotere mate van onzekerheid wordt gevoeld (Corona, hoge prijsniveaus, stikstofcrisis, oorlog in Oekraïne, etc.).

ONZE WEERSTANDSCAPACITEIT

Gebaseerd op het bovenstaande is de gewenste weerstandscapaciteit voor de meerjarenraming 2023-2026 weergegeven in de onderstaand tabel.

	bedragen in € 1.000		
	Watersysteem-beheer	Zuiverings-beheer	Totaal
Weerstandscapaciteit PPN 2023-2026 en Begroting 2023	1.450	1.224	2.674
Mutatie benodigde weerstandscapaciteit 2023	436	140	576
Weerstandscapaciteit Meerjarenraming 2023-2026	1.886	1.364	3.250
Beschikbaar weerstandscapaciteit 01-01-2023	1.886	1.364	3.250
Beschikbaar weerstandscapaciteit 31-12-2023	1.886	1.364	3.250

GEVOLGEN INVOERING VAN DE WET HOUDBARE OVERHEIDSFINANCIËN (WET HOF)

In 2013 is de wet Houdbare overheidsfinanciën aangenomen. Deze wet moet ervoor zorgen dat ons land gezonde overheidsfinanciën kent. Dat betekent dat de schulden van de totale Nederlandse overheid niet te hoog mogen worden en dat heeft ook effect op ons waterschap. Eind 2018 zijn er nieuwe afspraken gemaakt met de Unie van Waterschappen, Vereniging Nederlandse Gemeenten, provincies en het kabinet.

Het EMU-tekortruimte voor deze decentrale overheden is vastgesteld op 0,4% van het Bruto Binnenlands Product. De 0,4% ruimte is nader verdeeld: 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen. De Unie van Waterschappen heeft deze waarde voor de waterschappen verdeeld over de waterschappen. Voor het waterschap Rijn en IJssel geldt voor 2023 een waarde van € 17,4 mln. aan EMU-tekortruimte. De waterschappen verwachten dat de 0,05% voldoende is om de noodzakelijke investeringen voor het uitvoeren van haar kerntaken te kunnen uitvoeren. Mocht dit onvoldoende blijken te zijn dan mogen decentrale overheden in gesprek gaan met het kabinet, er volgen dan vooralsnog geen sancties.

9.4.3 BESTEMMINGSRESERVES

Waterschap Rijn en IJssel kent één algemene reserve per taak en drie bestemmingsreserves (Innovatiefonds, Huisvesting en Duurzaam Financieel Beleid). Een deel van de algemene reserve is bestemd als minimaal benodigde weerstandscapaciteit. Ons waterschap hanteert voor de reserves de volgende uitgangspunten:

- Het waterschap is terughoudend bij het vormen van bestemmingsreserves.
- De inzet van het batig resultaat voor bestemming wordt na aanvulling van het weerstandsvormogen toegevoegd aan de bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid.

De volgende overzichten tonen het verloop van de vrij inzetbare en de bestemmingsreserves.

bedragen in € 1.000

	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer	Totaal
Vrij inzetbare reserve per 01-01-2022	2.962	844	3.806
Toevoeging/onttrekking reserve	1.141	1.971	3.112
Vrij inzetbare reserve per 31-12-2022	4.103	2.815	6.918
Mutatie benodigde weerstandscapaciteit 2023	-436	-140	-576
Vrij inzetbare reserve per 01-01-2023	3.667	2.675	6.342
Toevoeging/onttrekking reserve	0	-645	-645
Vrij inzetbare reserve per 31-12-2023	3.667	2.030	5.697

bedragen in € 1.000

	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer	Totaal
Bestemmingsreserve Huisvesting per 31-12-2022	1.850	1.550	3.400
Bestemmingsreserve DFB per 31-12-2022	11.086	7.181	18.266
Toevoeging/onttrekking BR Huisvesting	-333	-278	-611
Toevoeging/onttrekking BR DFB	212	-1.332	-1.120
Bestemmingsreserve Huisvesting per 31-12-2023	1.517	1.272	2.789
Bestemmingsreserve DFB per 31-12-2023	11.298	5.849	17.146

9.4.4 VOORZIENINGEN

Voorzieningen hebben een lasten karakter en worden getroffen voor toekomstige uitgaven waarvan de oorzaak zich nu voordoet of al heeft voorgedaan. De meest aansprekende situaties om voorzieningen te treffen zijn:

- Lasten voor volgende begrotingsjaren waarvan de oorsprong ligt in het lopende jaar of de jaren daarvoor.
- Toekomstige verplichtingen en verliezen per balansdatum, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten.
- Risico's bij toekomstige verplichtingen en verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten.

Het waterschap heeft een voorziening voor arbeidsgerelateerde verplichtingen. Deze voorziening is opgebouwd uit:

- Voorziening wachtgeld voormalig bestuurders. Dit betreft een werkloosheidsuitkeringsregeling voor voormalige bestuurders.
- Voorziening latente pensioenverplichtingen bestuurders. Dit betreft de voorziening voor de pensioenopbouw van huidige en voormalige bestuurders die de pensioengerechtigde leeftijd nog niet hebben bereikt.
- Voorziening pensioenverplichtingen bestuurders. Dit betreft de voorziening voor de pensioenopbouw van (voormalige) bestuurders die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt;
- Voorziening bovenwettelijke WW. Het waterschap is eigenrisicodragers voor de werkloosheidswet.

Het verwachte verloop van de voorzieningen is als volgt:

bedragen in € 1.000

	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer	Totaal
Voorzieningen 31 december 2021	1.809	2.159	3.968
Verwachte vermeerdering / vermindering 2022	-150	-150	-300
Voorzieningen 31 december 2022	1.659	2.009	3.668
Verwachte vermeerdering / vermindering 2023	-150	-150	-300
Voorzieningen 31 december 2023	1.509	1.859	3.368

9.5 WATERSCHAPSBELASTINGEN

ALGEMEEN

Met de invoering van de Waterschapswet zijn sinds 1 januari 2009 nieuwe regels van kracht om de bijdragen van de diverse categorieën belanghebbenden in de lasten van het watersysteembeheer vast te stellen. In de wet is ook vastgelegd dat eens in de vijf jaar een herberekening van de waardeverhouding binnen watersysteembeheer moet plaatsvinden. De verdeling van de (watersysteembeheer)lasten in de meerjarenraming 2022-2025 is gebaseerd op de kostentoedelingsverordening die per 1 januari 2022 van kracht is. De voorgestelde tarieven worden berekend door middel van een jaarlijkse tariefstijging op basis van de vastgestelde 2019-tarieven inclusief de vastgestelde tariefstijgingen in de tussenliggende jaren.

Voor 2023 worden de belastingtarieven van de watersysteemheffing met 5,5% en van de zuiveringsheffing met 8,0% verhoogd, gerekend op basis van de vastgestelde 2019-tarieven inclusief de vastgestelde tariefstijgingen in de tussenliggende jaren. De reële stijging van de tarieven ligt lager en is af te lezen in de voorbeeldprofielen waarin de gemiddelde gewogen stijging varieert tussen de 5% en 7%.

In de jaren daarna is gerekend met een jaarlijkse verhoging van 3% gerekend op basis van basisjaar 2019 conform het bestuursakkoord. In de volgende paragrafen is dit per waterschapstaak uitgewerkt.

9.5.1 WATERSYSTEEMHEFFING

Bij de toedeling van de netto lasten voor de verschillende categorieën binnen de taak Watersysteembeheer is rekening gehouden met de kostentoedelingsverordening watersysteemheffing waterschap Rijn en IJssel 2022. De percentages in de verordening zijn met ingang van 2023 als volgt:

Kostentoedeling	Ingezetenen	Gebouwd	Ongebouwd	Natuur
%verdeling van de belastingcategorieën	37,0%	50,6%	12,1%	0,3%

Verdeling belastinginkomsten per categorie

bedragen in € 1.000

	Totaal	Ingezetenen	Gebouwd	Ongebouwd	Natuur	Directe lozers
Begroting 2022	56.803	20.898	28.579	6.834	169	322
Begroting 2023	64.218	21.967	34.588	7.161	177	324

De prognose voor de ontwikkeling van de gebouwde eigendommen (WOZ-waarde) is gebaseerd op gegevens van de Waarderingskamer en macro-economische voorspellingen van De Nederlandsche Bank. Voor de komende jaren lijkt het prijspeil op de woningmarkt verder door te groeien. We verwachten een WOZ-waardestijging van 11,0% in 2023, 7,5% in 2024, 5% in 2025 en 3% in 2026. De verwachte belastingeenheden bij de overige belastingcategorieën liggen grotendeels in lijn met eerdere ramingen.

WOZ-waarde in € mln.

Watersysteemheffing in eenheden	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Ingezetenen in # woonruimte	273.299	274.899	276.499	278.099	279.699
Gebouwde eigendommen in WOZ-waarde	€ 93.170	€ 102.551	€ 109.814	€ 114.967	€ 118.300
Gebouwd buitendijs in WOZ-waarde	€ 311	€ 340	€ 363	€ 378	€ 387
Ongebouwde eigendommen in # ha	114.864	114.514	114.164	113.814	113.464
Ongebouwd buitendijs in # ha	2.353	2.353	2.353	2.353	2.353
Ongebouwd wegen in # ha	5.020	5.020	5.020	5.020	5.020
Ongebouwd wegen buitendijs in # ha	22	22	22	22	22
Natuur in # ha	33.025	33.025	33.025	33.025	33.025
Directe lozers (verontreinigingsheffing)	5.451	5.170	5.170	5.170	5.170

TOTALE BELASTINGOPBRENGSTEN EN ONTTREKKING AAN DE RESERVES

Onderstaand overzicht toont de totale belastingopbrengsten en onttrekkingen/toevoegingen aan de reserves op basis van de voorgestelde tarieven.

bedragen in € 1.000

	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Belastingopbrengsten incl. kwijtschelding en oninbaar Watersysteembeheer	57.358	63.306	67.532	71.143	74.189
Netto kosten	57.807	63.427	66.450	68.712	70.462
Operationeel resultaat	-449	-121	1.082	2.431	3.727
Dividend NWB	2.725	0	0	1.000	1.100
Resultaat voor bestemmen	2.276	-121	1.082	3.431	4.827

In 2023 wordt belasting geheven volgens de tariefstijging. Deze tarieven zijn gebaseerd op de uitgangspunten uit de PPN. De voorgestelde tarieven worden berekend door middel van een jaarlijkse tariefstijging van 3%, met een extra verhoging voor 2023 van 2,5% voor invulling van het WBP, gerekend op basis van de vastgestelde 2019-tarieven inclusief de vastgestelde tariefstijgingen in de tussenliggende jaren.

Voorgestelde tarieven / percentages per categorie

Categorie	Vastgesteld tarief / percentage 2022	Voorgesteld tarief / percentage 2023
Ingezetenen	€ 76,54	€ 79,91
Gebouwde eigendommen	0,0320%	0,0337%
Gebouwd buitendijks	0,0080%	0,0084%
Ongebouwde eigendommen	€ 54,26	€ 57,22
Ongebouwd buitendijks	€ 13,57	€ 14,31
Ongebouwd wegen	€ 108,52	€ 114,44
Ongebouwd wegen buitendijks	€ 27,13	€ 28,62
Natuur	€ 5,17	€ 5,36
Directe lozers (verontreinigingsheffing)	€ 58,61	€ 62,76

9.5.2 ZUIVERINGSHEFFING

Voor de taak Zuiveringsbeheer geldt één belastingcategorie die is vastgelegd in de Verordening op de zuiveringsheffing waterschap Rijn en IJssel 2023. Om de lasten voor het zuiveren van afvalwater te bestrijden, wordt een directe belasting opgelegd, de zuiveringsheffing. Hier geldt het principe 'de vervuiler betaalt'.

Bij de bedrijven wordt een daling van het aantal VE's verwacht in 2023. Dit is een gevolg van een privaatrechtelijke overeenkomst die is gesloten met een grote lozer in ons gebied over de winning van biogas uit dit afvalwater. In de jaren daarna wordt een stijging van het aantal VE's verwacht.

<i>Waterzuiveringsheffing in eenheden</i>	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
VE's Woonruimten	634.753	636.953	639.153	641.353	643.553
VE's Bedrijven – meetbedrijven	228.683	197.983	196.361	201.536	206.486
VE's Bedrijven - overig bedrijven	120.526	120.526	120.526	120.526	120.526
	983.962	955.462	956.040	963.415	970.565

TOTALE BELASTINGOPBRENGSTEN EN ONTTREKKING AAN DE RESERVES

Onderstaand overzicht toont de totale belastingopbrengsten en onttrekkingen/toevoegingen aan de reserves op basis van de voorgestelde tarieven.

bedragen in € 1.000

	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Belastingopbrengsten incl. kwijtschelding en oninbaar Zuiveringsbeheer	56.172	58.141	59.583	61.465	63.363
Netto kosten	56.307	64.696	64.400	65.519	67.440
Operationeel resultaat	-135	-6.555	-4.817	-4.054	-4.077
Dividend NWB en Waterstromen	2.702	4.300	4.300	3.300	3.200
Resultaat voor bestemmen	2.567	-2.255	-517	-754	-877

In 2023 wordt belasting geheven volgens de tariefstijging. Deze tarieven zijn gebaseerd op de uitgangspunten uit de PPN. Het voorgestelde tarief voor 2023 en verder wordt berekend door middel van een jaarlijkse tariefstijging van 3%, met een extra verhoging voor 2023 van 2,5% voor invulling van het WBP en 2,5% voor dekking van de gestegen energiekosten, gerekend op basis van de vastgestelde 2019-tarieven inclusief de vastgestelde tariefstijgingen in de tussenliggende jaren.

Voorgestelde tarieven per vervuilingseenheid

	Begroting 2022	Begroting 2023	Eenheid
Vastgestelde / voorgestelde tarieven	€ 58,61	€ 62,76	VE

9.5.3 KWIJTSCHELDING EN ONINBAAR

KWIJTSCHELDING

Het waterschap hanteert een kwijtscheldingsnorm van 100% van de bijstandsnorm. Dit betekent dat in de regel een volledige kwijtschelding wordt verleend aan belastingschuldigen met een inkomen op of onder het bijstandsniveau. In art. 1 van de verordening is geregeld dat kwijtschelding alleen van toepassing is op de zuiverings- en verontreinigingsheffing voor woonruimten en op de watersysteemheffing voor ingezetenen. In lijn met eerdere ramingen verwachten we een kwijtscheldingsniveau van € 2,3 mln. in 2023 stijgend naar € 2,7 mln. in 2026. Hierbij is ook rekening gehouden met het effect van de verwachte tariefstijgingen in de komende jaren.

ONINBAAR

Niet alle opgelegde aanslagen kunnen worden ingevorderd. Om uiteenlopende redenen moet soms worden geconcludeerd dat betaling van de aanslagen niet kan worden afgedwongen (faillissement/ schuldsanering) of dat uit doelmatigheidsoverwegingen moet worden afgezien van verdere pogingen tot invordering.

In de Waterschapswet is geregeld dat het dagelijks bestuur van het waterschap de belasting geheel of gedeeltelijk oninbaar kan verklaren. Deze bevoegdheid is overgedragen aan het dagelijks bestuur van het GBLT. Het niveau van de benodigde voorziening ligt in lijn met die uit de perspectievennota. Dit vertaalt zich naar een oninbaarheid van € 0,4 mln. in 2023 oplopend naar € 0,5 mln. in 2026.

9.6 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Voor het begrotingsjaar 2023 worden als incidentele baten opgenomen de te ontvangen dividenden. Deze zijn incidenteel aangezien ze niet ieder jaar uitgekeerd worden en omdat de hoogte van de uitkering afhankelijk is van de winst van derden (dat kan zowel een externe als een verbonden partij zijn).

9.7 KOSTENTOEREKENING

De toerekening van de lasten (kapitaallasten, personeelslasten en overige lasten) naar beleidsproducten vindt plaats volgens de uitgangspunten zoals beschreven in de BBP-systematiek. De personeelslasten worden verdeeld op basis van de werkelijk bestede uren.

De lasten van de ondersteunende beheerproducten zijn volgens het kostenveroorzakingsprincipe toegerekend aan de taken van het waterschap. Zo worden de lasten van automatisering volgens de verdeelsleutel 'aantal geautomatiseerde werkplekken' en de lasten van het personeelsbeleid en -beheer volgens de sleutel 'aantal formatie-eenheden' verdeeld.

Behoort het kostenveroorzakingsprincipe niet tot de mogelijkheden (bijvoorbeeld bij het beleids- en beheersinstrumentarium), dan wordt er een methodiek gehanteerd waarbij de verdeling naar rato van het aandeel van de netto lasten plaatsvindt. In deze meerjarenraming zijn de ondersteunende beheerproducten volgens onderstaand schema toegerekend.

Toerekening naar taken

Omschrijving	Verdeelsleutel
Management en organisatie	naar rato directe kosten en/of FTE's
Beleids- en beheersinstrumentarium	naar rato directe kosten
Informatisering	aantal geautomatiseerde werkplekken
Facilitaire zaken	
- huisvesting en interne faciliteiten	aantal geautomatiseerde werkplekken
- bemonstering en analyse	kostenveroorzakingsprincipe
- centrale tractie	naar rato machine-uren
- reststoffen en projecten	kostenveroorzakingsprincipe
Onvoorzien	naar rato omzet (belastingheffing)

9.8 VERBONDEN PARTIJEN

Door middel van verbonden partijen kunnen (beleids)voornemens van het waterschap tot uitvoering worden gebracht. In verband met bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en daarmee verband houdende mogelijke risico's moet in de begroting een paragraaf worden opgenomen waarin aandacht wordt besteed aan de verbonden partijen (een rechtspersoon, waarin het waterschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft).

De volgende rechtspersonen kunnen worden aangemerkt als verbonden partij.

Aqualysis	
Vestigingsplaats	Zwolle
Doelstelling	Aqualysis is een waterlaboratorium dat zich richt op chemisch, hydrobiologisch en bacteriologisch onderzoek.
Ontwikkelingen	De hoogte van de bijdrage wordt jaarlijks bepaald op basis van de werkelijk afgenomen diensten, uitgedrukt in ILOW-punten. De bijdrage van ons waterschap aan Aqualysis voor 2023 is begroot op € 1,2 mln.
Financiële bijdrage	Het jaarresultaat wordt verrekend met de deelnemende partijen.
Risico	Geen
Financieel belang	Geen
Bestuurlijk belang	Het bestuur van Aqualysis bestaat uit vijf bestuursleden; elk bestuurslid vertegenwoordigt een deelnemend waterschap.

Waterstromen B.V.	
Vestigingsplaats	Lochem
Doelstelling	Op 30 september 1999 heeft het algemeen bestuur besloten om Waterstromen B.V. op te richten met als doel het ondernemen van activiteiten, die niet tot de kernactiviteiten van het waterschap behoren. Waterstromen B.V. voert marktactiviteiten uit op het gebied van afvalwaterzuivering.
Ontwikkelingen	Naar verwachting zal de omzet en winst in 2023 stijgen door uitbreiding van onder andere Waterstromen Etten. Er wordt geïnvesteerd in meerdere grote projecten deze worden deels met vreemd vermogen gefinancierd.
Financiële bijdrage	Zie hiervoor Financieel belang.
Risico	Het aandelenkapitaal bedraagt per 1 januari 2023 € 9,0 mln.
Financieel belang	Het waterschap is enig aandeelhouder en heeft een aandelenkapitaal van € 9,0 mln. Over het verslagjaar 2022 wordt in 2023 voor € 0,3 mln. dividend verwacht, welke is verwerkt in deze begroting.
Bestuurlijk belang	Het waterschap is enig aandeelhouder

Euregio	
Vestigingsplaats	Gronau (D)
Doelstelling	De Euregio heeft als taak de regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar leden te bevorderen, te ondersteunen en te coördineren.
Ontwikkelingen	Per 1 januari 2016 is het gemeenschappelijk grensoverschrijdend openbaar lichaam Euregio opgericht.
Financiële bijdrage	De bijdrage van ons waterschap bedraagt € 0,009 mln. per jaar.
Risico	Geen
Financieel belang	Geen
Bestuurlijk belang	De Euregio heeft twee bestuurslagen t.w. een Algemeen bestuur en een Raad. De Euregio-Raad bestaat uit 84 vertegenwoordigers, 42 uit Duitsland en 42 uit Nederland. Onze dijkgraaf maak deel uit van de Raad.

GBLT	
Vestigingsplaats	Zwolle
Doelstelling	GBLT is opgericht op 1 januari 2011 en heft en int waterschapsbelastingen en gemeentelijke belastingen voor vijf waterschappen en zes gemeenten. Voor deze gemeenten geeft GBLT ook uitvoering aan de Wet WOZ. Uitgangspunt daarbij is de hoogste kwaliteit, tegen zo laag mogelijke lasten.
Financiële bijdrage	Elke deelnemer betaalt de voor het jaar verschuldigde algemene en bijzondere bijdragen op basis van de begroting van GBLT. De bijdrage van ons waterschap aan GBLT voor 2023 is begroot op € 2,8 mln.
Risico	Het jaarresultaat wordt verrekend met de deelnemende partijen.
Financieel belang	Geen
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur is het hoogste besluitvormend orgaan van GBLT.
	De bestuursleden zijn allen afgevaardigden van de vijf waterschappen en zes gemeenten. Het dagelijks bestuur bestaat uit een voorzitter, een dagelijks bestuurslid van de waterschappen en een dagelijks bestuurslid van de gemeenten.

Het Waterschapshuis (hWh)	
Vestigingsplaats	Amersfoort
Doelstelling	Het Waterschapshuis heeft als taak om als ondersteunende organisatie en aankoopcentrale te fungeren voor de waterschappen en daarmee een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de informatie- en bedrijfsprocessen ter bevordering van de kwaliteit en efficiëntie van de taakuitvoering door de waterschappen.
Financiële bijdrage	De deelnemers betalen de instandhoudingskosten voor Het Waterschapshuis. De kostenverdeelsleutel voor de instandhoudingskosten ligt vast in de bijdrageverordening. De bijdrage van ons waterschap aan hWh voor 2023 is begroot op € 1,0 mln. exclusief nog te verwachten projectkosten.
Risico	Het risico beperkt zich tot de kosten van de producten waaraan het waterschap deelneemt en de kosten van de bedrijfsvoering.
Financieel belang	Geen
Bestuurlijk belang	Ieder deelnemend waterschap heeft invloed op cruciale besluiten, zoals de vaststelling van de begroting, de toetreding van nieuwe deelnemers en wijziging van de regeling.

NWB-bank	
Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling	De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB Bank) financiert de publieke waterschap sector, overheden, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidszorg en onderwijs, hiernaast is de NWB-bank en financieringspartner voor de verduurzaming van Nederland.
Financiële bijdrage	Zie "Financieel belang"
Risico	Het aandelenkapitaal bedraagt per 1 januari 2023 € 0,7 mln.
Financieel belang	Het waterschap heeft ongeveer 10% van het totale geplaatste aandelenvermogen van de NWB-bank. Over het verslagjaar 2022 wordt in 2023 voor € 4,0 mln. dividend verwacht welke is verwerkt in deze begroting.
Bestuurlijk belang	Het waterschap is medeaandeelhouder van de NWB-bank en heeft stemrecht in de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering.

Unie van Waterschappen	
Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling	De Unie van Waterschappen is de vereniging van de Nederlandse waterschappen. De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld, behartigt de belangen van de 21 waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking.
Financiële bijdrage	De contributie over 2023 is begroot op € 0,62 mln.
Risico	De NWB heeft een kredietfaciliteit verstrekt ad € 2,0 mln. aan de Unie van Waterschappen. De waterschappen staan garant naar rato van hun deelname.
Financieel belang	N.v.t.
Bestuurlijk belang	Ieder deelnemend waterschap heeft invloed op cruciale besluiten, zoals de vaststelling van de begroting en wijziging van de regeling.

Waterschap Rijn en IJssel Energie Holding BV	
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling	Waterschap Rijn en IJssel Energie Holding is in 2021 opgericht om deel te nemen in initiatieven en activiteiten voor alternatieve, duurzame of hernieuwbare energieproductie en het opzetten en financieren en in stand houden en/of exploiteren van deze deelnemingen. In 2021 is er één deelneming Waterschap Rijn en IJssel windenergie Duiven BV. Waarvan de holding enig aandeelhouder is.
Financiële bijdrage	Zie hiervoor Financieel belang
Risico	Het gestort aandelenkapitaal is € 0. Het algemeen bestuur van het Waterschap Rijn en IJssel heeft op 3 november 2020 ingestemd met een financiële garantstelling van € 21 mln.
Financieel belang	Het waterschap is enig aandeelhouder het gestort aandelenkapitaal is € 0
Bestuurlijk belang	Het waterschap is enig aandeelhouder

Waterschap Rijn en IJssel windenergie Duiven BV	
Vestigingsplaats	Doetinchem
Doelstelling	Productie van elektriciteit door windenergie. De vennootschap heeft ten doel het ontwikkelen, opzetten, in stand houden en exploiteren van één of meer windmolens in de gemeente Duiven.
Financiële bijdrage	Waterschap Rijn en IJssel Energie Holding BV financiert door middel van een te verstrekken lening de bouw van twee windmolens.
Risico	Het niet nakomen van de betalingsverplichting aan de Waterschap Rijn en IJssel Energie Holding BV voor rente en aflossing nadat de exploitatiefase is gestart.
Financieel belang	Waterschap Rijn en IJssel Energie Holding BV is enig aandeelhouder het gestort aandelenkapitaal is € 0
Bestuurlijk belang	Waterschap Rijn en IJssel windenergie Duiven BV is een 100% dochter van Waterschap Rijn en IJssel Energie Holding BV waarvan het Waterschap Rijn en IJssel enig aandeelhouder is.

9.9 EMU-SALDO

Ter bescherming van de euro is in het EU-stabiliteitspact onder andere vastgelegd dat het EMU-tekort van een lidstaat niet meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Er is sprake van een EMU-tekort als de uitgaven van de overheid in een jaar de inkomsten van dat jaar overstijgen. Het gaat om het totaal van de gehele overheid; dus ook van de decentrale overheden.

Het EMU-tekortruimte is voor het waterschap Rijn en IJssel voor 2023 vastgesteld op € 17,4 mln. Voor de jaren vanaf 2024 is de opgegeven ruimte een indicatie. In het begrotingsjaar 2023 overschrijden we naar verwachting de vastgestelde norm. De overschrijding is volgens de planning eenmalig en niet structureel van aard. Zolang het EMU-saldo op macroniveau niet wordt overschreden heeft het geen gevolgen. Een positief EMU-saldo betekent dat schulden afnemen, bij een negatief EMU-saldo nemen de schulden toe.

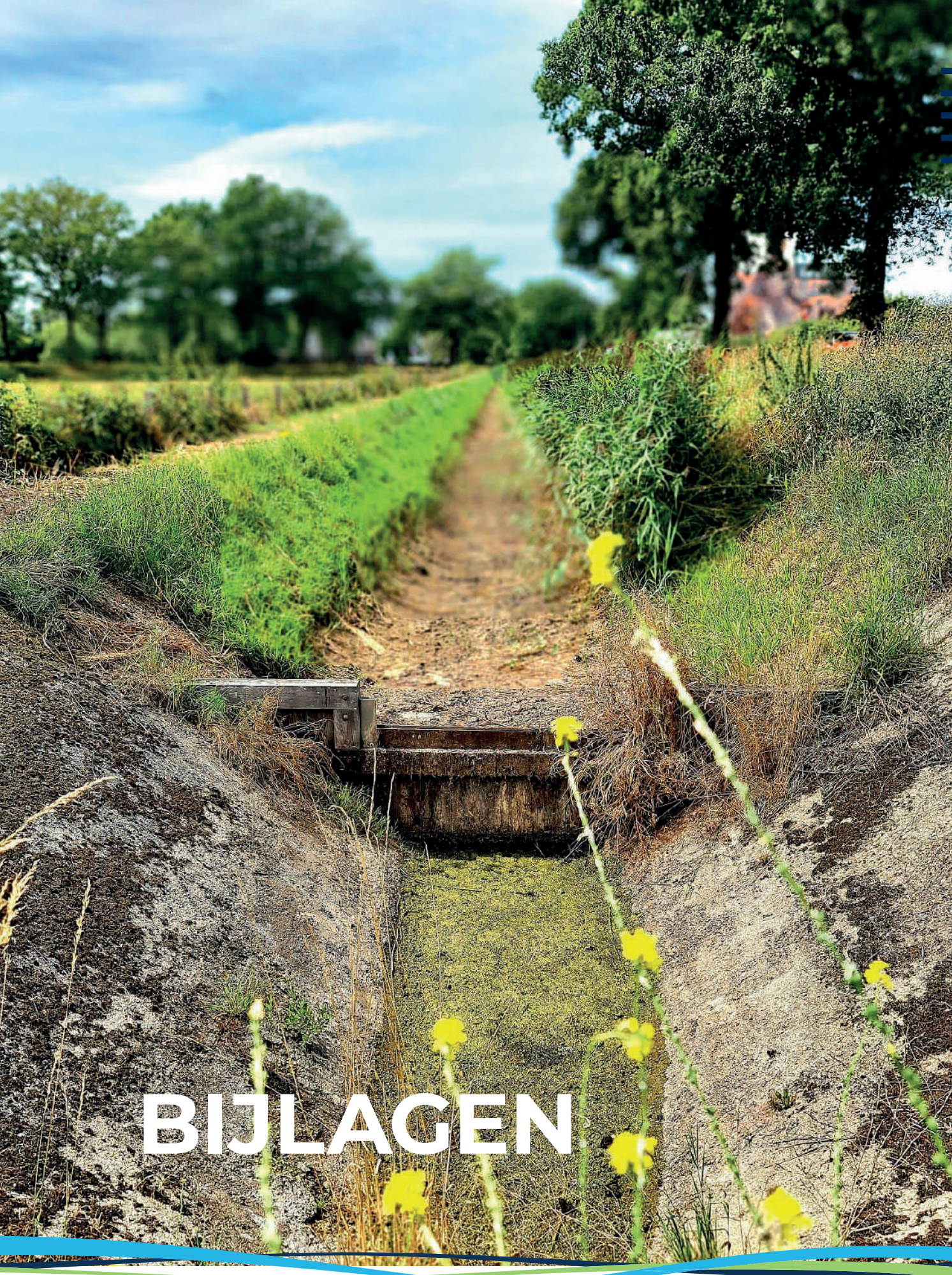
bedragen x € 1.000

Opbouw EMU-saldo	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
1. Exploitatiesaldo	-2.376	565	2.677	3.950
2. Invloed investeringen (zie staat vaste activa)				
-/- Netto-investeringsuitgaven WRIJ	41.626	41.739	38.144	28.806
-/- Netto-investeringsuitgaven Vaarwegen	0	0	0	0
+ verkoop materiële activa en immateriële activa	0	0	0	0
+ afschrijvingen	23.352	25.883	27.408	28.528
3. Invloed voorzieningen (zie staat van reserves en voorzieningen)				
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	0	0	0	0
-/- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	0	0	0	0
-/- betaling rechtstreeks uit voorzieningen	300	300	300	300
+ eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen	0	0	0	0
4. Invloed reserves (zie staat van reserves en voorzieningen)				
-/- eventuele betalingen rechtstreeks uit reserves	0	0	0	0
+ eventuele externe vermeerderingen reserves	0	0	0	0
5. Deelnemingen en aandelen				
-/- boekwinst	0	0	0	0
+ boekverlies	0	0	0	0
EMU-saldo	-20.950	-15.591	-8.359	3.372

EMU-referentiewaarden Rijn en IJssel

EMU-saldo normering *)	-17.400	-17.600	-17.800	-18.000
-------------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------

*) Bron: Brief van 23-09-2022 UvW Referentiewaarden, deels indicatief, EMU-saldo voor waterschappen 2023-2027 gebaseerd op ramingen (ontwikkeling) BBP door CPB in september en maart 2022.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 STAAT VAN VASTE ACTIVA

bedragen in € 1.000

	Aanschafwaarde per 1-1-2023	Afschrijvingen t/m 1-1-2023	Boekwaarde 01-01-2023	Investeringsen / Mutatie	Afschrijving 2023	Boekwaarde 31-12-2023	Rente 2023	Kapitaal- kosten totaal
<u>Immateriële activa</u>								
Planvorming	154	46	108	160	63	205	6	69
Aanleg en onderhoud waterkeringen	60.911	14.428	46.483	7.079	4.054	49.508	1.200	5.254
Inrichting en onderhoud watersystemen	1.450	672	778	1.419	574	1.623	44	618
Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	4.023	2.150	1.873	255	422	1.706	45	467
Bestuur en externe communicatie	1.625	1.008	617	128	384	361	13	397
Ondersteuning				280	61	219	6	67
subtotaal immateriële activa	68.163	18.304	49.859	9.321	5.558	53.622	1.314	6.872
<u>Materiële activa</u>								
Aanleg en onderhoud waterkeringen	22.541	10.159	12.382	858	746	12.494	300	1.046
Inrichting en onderhoud watersystemen	153.997	61.905	92.092	4.222	4.583	91.731	2.190	6.773
Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	300.182	146.004	154.178	7.162	9.881	151.459	3.642	13.523
Vergunningverlening en handhaven keur	240	82	158		48	110	3	51
Beheersen van Lozingen	77	62	15		8	7		8
Bestuur en externe communicatie	3.555	1.320	2.235		102	2.133	51	153
Ondersteuning	38.753	17.234	21.519	2.010	2.426	21.103	520	2.946
subtotaal materiële activa	519.345	236.766	282.579	14.252	17.794	279.037	6.706	24.500
<u>Financiële vaste activa</u>								
Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	9.000		9.000			9.000	198	198
Bestuur en externe communicatie	691		691			691	15	15
Ondersteuning	2.480		2.480	-50		2.430	80	80
subtotaal financiële activa	12.171		12.171	-50		12.121	293	293
Totaal	599.679	255.070	344.609	23.523	23.352	344.780	8.313	31.665

BIJLAGE 2 BEREKENING VAN DE RENTEOMSLAG

Renteberekening

bedragen in € 1.000

Boekwaarde 1-1-2023	344.609	
Investeringsvolume 2022	23.573	
Boekwaarde 1-1-2023 (inclusief IV)		368.182
Boekwaarde 31-12-2023		344.780
Gemiddeld per jaar		356.481

Leningen

Vaste financieringsmiddelen 1-1-2023	354.379	
Vaste financieringsmiddelen 31-12-2023	355.207	
Gemiddeld per jaar		354.793

Reserves en voorzieningen 1-1-2023	34.926	
Reserves en voorzieningen 31-12-2023	32.250	
Gemiddeld per jaar		33.588

Netto kapitaaltekort		-31.900
-----------------------------	--	----------------------------

Omslagpercentage:

Rente van geldleningen	8.313			
Gemiddelde boekwaarde 2023	356.481	x	1%	=
				2,33%

BIJLAGE 3 EXPLOITATIELASTEN OP PROGRAMMA

Totale lasten programma Veiligheid

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2022-2025	Begroting 2022	Prognose 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Totaal lasten	10.515	10.515	11.162	11.653	12.095	12.315
Totaal baten	27	27	26	27	27	28
Saldo programma (MJR 2022-2025)	10.488	10.488	11.136	11.626	12.068	12.287

Mutaties BURAP 2022-1 en PPN

Netto lasten		70	-179	-191	-63	-72
---------------------	--	-----------	-------------	-------------	------------	------------

bedragen in € 1.000

PPN 2023-2026	Begroting 2022	BURAP 2022-1	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Totaal lasten	10.515	10.585	10.984	11.462	12.032	12.243
Totaal baten	27	27	27	27	27	28
Saldo programma (PPN 2023-2026)	10.488	10.558	10.957	11.435	12.005	12.215

Mutaties BURAP 2022-2 en MJR

Netto lasten		3	8	110	6	30
---------------------	--	----------	----------	------------	----------	-----------

MJR 2023-2026	Begroting 2022	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Totaal lasten	10.515	10.588	10.991	11.572	12.038	12.273
Totaal baten	27	26	26	27	27	28
Saldo programma (MJR 2023-2026)	10.488	10.561	10.965	11.545	12.011	12.245

Totale lasten programma Watersystemen

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2022-2025	Begroting 2022	Prognose 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Totaal lasten	47.482	47.482	49.766	51.573	52.764	54.056
Totaal baten	134	134	132	132	132	132
Saldo programma (MJR 2022-2025)	47.348	47.348	49.634	51.441	52.632	53.924

Mutaties BURAP 2022-1 en PPN

Netto lasten		826	2.519	2.779	3.260	3.470
---------------------	--	------------	--------------	--------------	--------------	--------------

bedragen in € 1.000

PPN 2023-2026	Begroting 2022	BURAP 2022-1	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Totaal lasten	47.482	48.316	52.292	54.357	56.029	57.531
Totaal baten	134	142	139	137	137	137
Saldo programma (PPN 2023-2026)	47.348	48.174	52.153	54.220	55.892	57.394

Mutaties BURAP 2022-2 en MJR

Netto lasten		-928	309	685	809	823
---------------------	--	-------------	------------	------------	------------	------------

MJR 2023-2026	Begroting 2022	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Totaal lasten	47.482	47.385	52.595	55.038	56.836	58.352
Totaal baten	134	140	133	133	135	135
Saldo programma (MJR 2023-2026)	47.348	47.246	52.462	54.905	56.701	58.217

Totale lasten programma Afvalwaterketen

bedragen in € 1.000

Meerjarenraming 2022-2025	Begroting 2022	Prognose 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Totaal lasten	56.690	56.690	59.031	60.499	61.160	62.287
Totaal baten	694	694	759	783	1.294	1.256
Saldo programma (MJR 2022-2025)	55.996	55.996	58.272	59.716	59.866	61.031

Mutaties BURAP 2022-1 en PPN

Netto lasten		1.034	3.793	2.236	3.094	3.836
---------------------	--	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

bedragen in € 1.000

PPN 2023-2026	Begroting 2.022	BURAP 2022-1	Raming 2.023	Raming 2.024	Raming 2.025	Raming 2.026
Totaal lasten	56.690	57.992	63.135	63.045	64.574	66.485
Totaal baten	694	962	1.070	1.093	1.614	1.618
Saldo programma (PPN 2023-2026)	55.996	57.030	62.065	61.952	62.960	64.867

Mutaties BURAP 2022-2 en MJR

Netto lasten		-723	2.631	2.448	2.559	2.573
---------------------	--	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------

MJR 2023-2026	Begroting 2022	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Totaal lasten	56.690	57.267	65.762	65.491	67.131	69.057
Totaal baten	694	960	1.066	1.091	1.612	1.617
Saldo programma (MJR 2023-2026)	55.996	56.307	64.696	64.400	65.519	67.440

BIJLAGE 4 INVESTERINGSVOLUMES OP PROGRAMMA

Tabel geraamde investeringen programma Veiligheid

bedragen in € 1.000

	Begroting 2022	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
1. Zorgplicht en instandhouding	1.401	479	1.663	1.149	1.100	750
2. Toetsing en dijverbetering	10.779	8.676	13.237	25.172	23.745	19.931
3. Deelname in HWBP	5.600	5.963	5.800	5.300	5.200	5.700
4. Bedrijfsvoering	81	80	79	89	54	44
4. Bedrijfsvoering-Huisvesting	221	25	193	135	0	0
Saldo programma bruto	18.082	15.224	20.972	31.846	30.099	26.425
Cofinanciering	-9.238	-7.162	-11.371	-22.667	-21.144	-18.424
Investeringsvolume netto	8.844	8.062	9.601	9.179	8.955	8.001
PPN 2023-2026	8.844	9.240	9.975	9.822	8.295	7.775

Tabel geraamde investeringen programma Watersystemen

bedragen in € 1.000

	Begroting 2022	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
1. Systeem op orde	3.500	2.900	3.800	3.800	3.800	3.800
2. Systeem Klimaatrobuust	8.500	7.300	9.200	8.200	11.200	11.500
3. Systeem Schoon	4.800	3.800	5.000	5.000	5.000	5.500
4. Stedelijk Water	500	500	750	750	750	1.000
5. Bedrijfsvoering	853	724	892	1.005	608	495
5. Bedrijfsvoering-Huisvesting	2.489	285	2.163	1.518	0	0
Saldo programma bruto	20.641	15.508	21.805	20.273	21.358	22.295
Cofinanciering	-8.500	-8.500	-8.000	-7.500	-9.000	-9.000
Totaal programma netto	12.141	7.008	13.805	12.773	12.358	13.295
PPN 2023-2026	12.141	10.083	13.188	13.091	12.333	13.250

Tabel geraamde investeringen programma Afvalwaterketen

bedragen in € 1.000

	Begroting 2022	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
1. Renovatie en vervanging	5.439	3.800	3.900	3.900	3.900	3.900
2. Wendbare keten	0	0	0	0	0	0
3. Water op maat	2.670	2.600	9.500	7.100	9.500	2.400
4. Circulaire economie	100	0	0	900	800	0
5. Klimaat positief	1.483	1.550	2.838	5.290	1.778	459
6. Slimme keten	300	100	100	300	300	300
7. Bedrijfsvoering	788	695	812	916	553	451
7. Bedrijfsvoering-Huisvesting	2.267	259	1.970	1.382	0	0
Saldo programma bruto	13.047	9.004	19.121	19.788	16.831	7.510
Cofinanciering	0	-500	-900	0	0	0
Investeringsvolume netto	13.047	8.504	18.221	19.788	16.831	7.510
PPN 2023-2026	13.047	8.503	18.221	19.788	16.831	7.510

Tabel geraamde investeringen Vaarwegen

bedragen in € 1.000

	Begroting 2022	BURAP 2022-2	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
1. Vaarwegen	915	528	1.459	2.460	0	0
Cofinanciering	0	-528	-1.459	-2.460	0	0
Investeringsvolume netto	915	0	0	0	0	0
PPN 2023-2026	915	881	3.048	350	0	0

Voor het Vaarwegbeheer worden investeringen geraamd die jaarlijkse voor 100% vergoed worden door de Provincie Gelderland. De netto-investeringen zijn derhalve per saldo € 0.

BIJLAGE 5 VASTSTELLINGSBESLUIT

VASTSTELLINGSBESLUIT

Het algemeen bestuur van Waterschap Rijn en IJssel, gelet op de artikelen 99 tot en met 102 van de Waterschapswet,

besluit:

1. Vast te stellen de Begroting 2023, te weten

Rekening van lasten en baten

bedragen in € 1.000

Totaal van de lasten en baten	€	137.863
-------------------------------	---	---------

Resultaat voor bestemmen	€	-2.376
--------------------------	---	--------

2. De financieringsbehoefte voor 2023 vast te stellen op € 5,5 mln.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van 8 november 2022,

de secretaris-directeur,

de dijkgraaf,

drs. C. Roos

drs. H.Th.M. Pieper

